

AKCIJA

AMNESTY INTERNATIONAL

LETO 19, ŠTEVILKA 1, MAJ 2022

SVOBODA ZBIRANJA V SLOVENIJI

**VOJNA V UKRAJINI: DEJANJE
AGRESIJE IN KATASTROFA
ČLOVEKOVIH PRAVIC**

**OPRAVIČILO PREDSEDNIKA
PAHORJA OB 30. OBLETNICI
IZBRISA**

 www.amnesty.si

 [AmnestySlovenia](https://twitter.com/AmnestySlovenia)

 [Amnesty Slovenije](https://facebook.com/AmnestySlovenia)

 [AmnestySlovenia](https://instagram.com/AmnestySlovenia)

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

03 AKCIJI NA POT
BILANCA MOČI CIVILNE DRUŽBE PO ZADNJIH DVEH LETIH: IZJEMNA!

04 AKTUALNIK
POD ŽAROMETOM

06 **ŠOKANTEN RAČUN ZA POLICIJSKO VAROVANJE PROTESTOV**
09 **NOV DAN ZA IZBRISANE**

12 **DEJANJE AGRESIJE IN KATASTROFA ČLOVEKOVIH PRAVIC**
14 **VOJNA KREMLJA PROTI SVOBODI IZRAŽANJA IN MIRNEMU**
ZBIRANJU

15 **DVOJNA MERILA EVROPSKE SOLIDARNOSTI**

16 **APARTHEID IZRAELA NAD PALESTINCI**

18 **ČLOVEKOVE PRAVICE V LETU 2021**

19 **»NE UČIMO SE ZA ŠOLO, AMPAK ZA ŽIVLJENJE«**

ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC

22 INTERVJU Z ALENKO HLADNIK, PROFESORICO FILOZOFIJE IN PSIHOLOGIJE

24 NOČ KNJIGE 2022 IN ZAČETEK NOVEGA PROJEKTA

ZBIRANJE SREDSTEV

25 INTERVJU Z JAŠO REŽONJO JARCEM, VODJO EKIPE OD VRAT DO VRAT

VRTIMO SVET

26 SPLAV V ZDA; FIFA MORA ZAGOTOVITI ODŠKODNINE DELAVCEM; SMRTNA KAZEN 2021; SODNA SAGA ASSANGEA

DOBRE NOVICE

28 ZMAGA ČLOVEKOVIH PRAVIC JE ZMAGA ZA VSE LJUDI

AKTIVIZEM

29 NA POTI OB ŽICI 2022 O IZOBRAŽEVANJU O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

PISMA REŠUJEJO ŽIVLJENJA

30 PIŠEM ZA PRAVICE 2021: SKUPAJ SMO PISALI ZA PRAVICE LJUDI

32 VABILO NA ZBOR ČLANOV 2022

SREDINA

30 LET S(R)AMOTE — PREDSTAVITEV RAZSTAV OB 30. OBLETNICI IZBRISA

Zaradi ohranjanja neodvisnosti in nepristranskosti za naše delo proti kršitvam človekovih pravic ne sprejemamo denarja od države. Državna sredstva sprejememo le za posamezne projekte učenja človekovih pravic.

Akcija izhaja do 3-krat letno. Uredniški odbor: **Taja Premk, Metka Naglič**. Oblikovna zasnova: **Marko Kadić**. DTP: **RumenaPika**.

Tisk: **Evrografis**. Naklada: **7500**. ISSN: 2232-3198

AI Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana. Tel.: 01 426 93 77; faks: 01 426 93 65.

E-pošta: amnesty@amnesty.si Splet: www.amnesty.si TRR: 1010-0005-1940-973

Stališča avtorjev, objavljena v Akciji, niso nujno tudi stališča AI.

Občasno uporabimo žensko in moško obliko samostalnikov (in oblike glagolov), ločenih s podčrtajem: npr. begunke_ci. Vemo, da to ni slovnično pravilna oblika. Zanj se odločamo kot obliko podpore ženskam in transspolnim osebam, ki opozarjajo, da se v množinski moški obliki izgubi njihova identiteta ali pa se ne identificirajo s kakšnim od binarnih spolov.

BILANCA MOČI CIVILNE DRUŽBE PO ZADNJIH DVEH LETIH: IZJEMNA!

Foto: Izток Suncič

Čas tik po volitvah in v predahu pred naslednjim, jesenskim koronskim valom kar vleče v razmislek in k ocenam obdobja zadnjih dveh let. Zdravstvena kriza je sovpadala s krizo človekovih pravic in nekateri izzivi, s katerimi smo se soočali državljani in civilna družba, so bili povsem novi. In bili so ogromni. Naj spomnim le na nekatere: državljani smo se za več kot šest mesecev znašli pod neustavno splošno prepovedjo protestov, protestniki pod grožnjami visokih kazni, organizatorji protestov pod grožnjami astronomskih kazni, Jaši Jenullu je želela Janševa vlada, prav tako v nasprotju z mednarodnim pravom človekovih pravic, s tožbami naprtiti stroške policijskega varovanja protestov (več o tem in mednarodni nujni akciji za Jašo najdete na straneh 6 do 9). Tudi sicer legitimni zdravstveni ukrepi so na ustavnem sodišču en za drugim padali na testu zakonitosti, neodvisnost medijev je bila ogrožena na povsem nove načine.

Kakšna pa je bilanca zadnjih dveh let za civilno družbo? Dosežki so tako pomembni in navdihujoči, da smo jih že in jih tudi tokrat predstavljamo tudi v naši reviji: zmagali smo na ustavnem sodišču in dosegli umik splošne prepovedi protestov, zmagali na referendumu o vodah, dosegli pravno opredelitev posilstva v skladu z Ja pomeni ja, uradno opravičilo predsednika Pahorja za izbris, izrečeno v imenu države, dodatne zaposlitve svetovalnih delavcev na osnovnih in srednjih šolah.

Dosežki civilne družbe v zadnjih dveh letih so zgodovinske in veličastne zmage, ki pomenijo dvig pravnih in etičnih standardov in konkretne koristi za tisoče ljudi. Prav tako zgodovinska in veličastna pa je trdoživost, sodelovalnost in organiziranost civilne družbe, ki se je vzpostavila in ki je te zmage dosegla.

Preko sto petkovih protestov je pokazalo pogum, kreativnost in vzdržljivost, predvsem pa je protest uveljavilo kot legitimno in nepogrešljivo orodje/pot demokracije in javnega izražanja mnenja. Pa petkovi protesti seveda niso bili edini: na letošnji 8. marec, npr., so se samo v prestolnici zvrstili kar trije shodi. **Glas ljudstva** je združil 112 nevladnih organizacij in civilnodružbenih iniciativ ter v predvolilnem obdobju in odločanju artikuliral 138 zahtev do političnih strank. Volivcem in volivkam je z *Volitvomatom* olajšal izbiro stranke, z razpravami – virtualnimi in na terenu – pa vzpodbujal in prispeval k volilni udeležbi. V **Pravni mreži za varstvo demokracije** smo v dobrem letu delovanja s pravnim mnenjem, pomočjo ali zastopanjem pomagali preko 1400 posameznikom in dosegli zmago na Ustavnem sodišču RS (in s tem umik splošne prepovedi protestov) in številne druge: uspešni smo bili v 52 zahtevah za sodno varstvo, na državno tožilstvo vložili 49 izrednih pravnih sredstev, opravili 40 opazovanj protestov, pripravili predlog spremembe 39. člena zakona o nalezljivih boleznih, dela zakona o RTV in podali pripombe k nekaterim drugim zakonom.

Verjamem, da nas je organiziranost civilne družbe, ki je zmogla tako sistemsko, temeljito in (upamo da) trajno nasloviti izzive človekovih pravic in demokracije, mnoge navdahnila z mešanico zadovoljstva, občudovanja, vzhičenosti in hvaležnosti. In verjamem, da v tem ni prostora za samozadovoljstvo ali počitek in nadaljujemo delo z odzivom na koalicijsko pogodbo, ki z vidika AIS vsaj glede vsebin človekovih pravic ne izpolnjuje postavljenih zahtev.

Civilna družba deluje s polno paro in polnimi pljuči. Hvala vam, da ste z vašo podporo njen del tudi vi.

Nataša Posel
Direktorica AIS

a. B. n.

Dosežki civilne družbe v zadnjih dveh letih so zgodovinske in veličastne zmage, ki pomenijo dvig pravnih in etičnih standardov in konkretne koristi za tisoče ljudi. Prav tako zgodovinska in veličastna pa je trdoživost, sodelovalnost in organiziranost civilne družbe, ki se je vzpostavila in ki je te zmage dosegla.

Protest pred madžarskim veleposlaništvom, na katerem smo opozorili na diskriminatoren referendum, usmerjen proti LGBTQI+ skupnosti v tej državi.

Foto: Šimen Zupančič, revija Jana.

Članice Pravne mreže za varstvo demokracije: Anuška Podvršič, Barbara Rajgelj, Nataša Posel (od leve proti desni, zgornja vrsta), Maja Cimerman in Katarina Bervar Sternad (od leve proti desni, spodnja vrsta), na fotografiji manjka Jasna Zakonjšek.

Ponovno je na voljo namizna igra »Naš planet - naše pravice«. Z njo se bodo otroci na zanimiv in dinamičen način seznanili z vplivom okoljske krize na človekove pravice. Naročite si svoj brezplačni izvod na soLa@amnesty.si.

Novinarska konferenca iniciative Glas ljudstva 19. januarja na Trgu republike v Ljubljani.

Udeležili smo se podnebnega štrajka 25. marca v Ljubljani.

DOSEŽKI PRAVNE MREŽE ZA VARSTVO DEMOKRACIJE

V januarju 2021 ustanovljena Pravna mreža za varstvo demokracije, katere nosilne organizacije smo Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja (PIC), Amnesty International Slovenija, Danes je nov dan in Zavod za kulturo raznolikosti Open, je v slabem letu in pol v sodelovanju z več kot 55 odvetniškimi pisarnami in pravnimi strokovnjaki nanizala številne uspehe. O enem največjih, uspešni ustavni pobudi glede odlokov, ki so prepovedovali ali omejevali shode, smo že poročali v Akciji iz oktobra 2021 (najdete jo na spletu na www.amnesty.si/akcija). Zelo smo veseli tudi ostalih vsebinskih dosežkov, ki so med drugim botrovali skupinski kandidaturi za Slovenko leta in prejeti nagradi Mesta žensk Ženske o ženskah marca 2022.

Že konec leta 2021 je PMVD s pravnimi strokovnjakinjami_ki iz odvetniških in visokošolskih vrst pripravila **predlog sprememb in dopolnitev 39. člena zakona o nalezljivih boleznih**, ki omogoča, da bodo ukrepi za preprečevanje širjenja nalezljivih bolezni zakoniti in skladni z ustavo. V zakonodajni postopek so ga vložili nepovezani poslanci. Maja 2022 pa

je PMVD v sodelovanju s strokovnjaki pripravila še **izhodišča za spremembo zakona o RTVS**, katerih namen je stabilizacija delovanja javnega servisa.

Poleg takega sistemskega delovanja – med drugim tudi organizacije okroglih miz in razprav – PMVD neposredno pomaga: do maja 2022 se je nanjo obrnilo okoli 1400 ljudi. Med drugim je bila PMVD uspešna v 52 zahtevah za sodno varstvo; spomladi letos je, npr., uspela ustaviti prekrškovni postopek zoper dva protestnika, ki jima je grozila izredno visoka globa (1.133,83 in 783,83 EUR).

Pridružili smo se tudi postopku, ko je Inšpektorat RS za notranje zadeve Inštitutu 8. marec poslal poziv za informacije v zvezi s kampanjo *Gremo voliti*. Ob njihovi odvetnici Nataši Pirc Muser smo opozorili, da gre tu le za poskus ustrahovanja in omejevanje kritike. Na oglaševalskem razsodišču Slovenske oglaševalske zbornice pa smo uspeli s pritožbo zaradi obcestnega plakata Roka Snežiča, s katerim je skušal osebno diskreditirati poslanca Miho Kordiša.

Do maja 2022 je bilo opravljenih skoraj 40 monitoringov protestov, ki jih v okviru PMVD koordinira slovenska Amnesty. To je le del aktivnosti PMVD; več o vseh in o možnostih podpore si preberite na www.pravna-mreza.si in/ali na Facebooku (@pravnamreza).

za kulturo raznolikosti Open 31. marca organizirali protestni shod pred madžarsko ambasado. Dobra novica je, da je bil referendum neveljaven. Preberite več: www.amnesty.si/lgbtqi-protest-referendum-madzarska.

OTROCI MEGLE NAJBOLJŠI NA FDF

Slovenska Amnesty že od leta 2009 na Festivalu dokumentarnega filma (FDF), ki ga organizira Cankarjev dom, razglaša najboljši dokumentarni film na temo človekovih pravic. Na letošnjem je naša žirija (direktorica filmskega festivala Movies that Matter **Margje de Koning**, režiser **Siniša Gačić** in prostovoljka **Kaja Atanasov**) presodila, da je bil najboljši dokumentarec mlade vietnamske režiserke Ha Le Diem z naslovom *Otroci megle*. Več: www.amnesty.si/fdf-2022.

KONČNO SPREJET ZAKON O DOLGOTRAJNI OSKRBI

V Amnesty Slovenije pozdravljamo, da je Slovenija decembra lani končno dobila zakon o dolgotrajni oskrbi. Zanj smo si, skupaj z drugimi, v zadnjih letih prizadevali tudi mi, med drugim s peticijo Naj bo starost lepa, pod katero smo zbrali 7878 podpisov. Ker je zakon pustil odprtih vrsto vprašanj, njegovo uresničevanje spremljamo še naprej.

PRIDRUŽILI SMO SE POBUDI GLAS LJUDSTVA

Slovenska Amnesty je ena od 112 organizacij in civilnodružbenih iniciativ, ki smo se pred letošnjim volilnim letom združile v pobudi Glas ljudstva. Skupaj smo oblikovali 138 zahtev, ki so bile namenjene vsem političnim strankam, ki so nastopile na parlamentarnih volitvah. Na podlagi zahtev in odzivov nanje je nastalo orodje Volitvomat, ki je v obliki ankete pomagalo volivcem_kam pri izbiri. V slovenski Amnesty smo sodelovali pri pripravi zahtev s področja človekovih pravic in vladavine prava. Seveda bomo izvoljene stranke držali za besedo! Več o pobudi in zahtevah na glas-ljudstva.si.

ZA VEČ NOVIC POJDI NA
www.amnesty.si

DEMOKRACIJA NA GLOBALNI RAVNI

Po regionalnih sestankih, ki so potekali aprila, se bodo predstavniki_ce Amnesty International s celega sveta 30. in 31. julija sestali na globalni skupščini (GS). Med drugim jih čakata dve pomembni odločitvi; ena vezana na pripravo stališča Amnesty glede povezave davčnega sistema in človekovih pravic, druga pa je predlog, da se spremenijo načela glede (ne)sprejemanja denarja za delo organizacije od držav. Zdaj Amnesty pod določenimi pogoji vzame državna sredstva le za področje učenja človekovih pravic. Na GS bodo odločali o predlogu, da bi od organizacij držav (npr. EU) lahko sprejemali tudi sredstva za preostala področja našega dela (torej ne le za učenje).

Glede priprave stališča o davkih, neenakosti in človekovih pravicah bodo na GS razpravljali in odločali o načelih, ki bodo podlaga za konkretizacijo tega stališča (*policy*). Z njim se bo med drugim naslovlilo regresivne davčne režime, davčne luknje, škodljive posledice mednarodne davčne konkurenčnosti in manka transparentnosti davčnih sistemov ...

PROTEST PRED MADŽARSKIM VELEPOSANIŠTVOM

Pred diskriminatornim in do LGBTQI+ sovražno usmerjenim referendumom na Madžarskem, ki je bil v začetku aprila, smo skupaj z Društvom Parada ponosa, DIC Legebitra, Škuc Magnus in Zavodom

SWOBODA IZRAŽANJA, SWOBODA ZBIRANJA V SLOVENIJI

ŠOKANTEN RAČUN ZA POLICIJSKO VAROVANJE PROTESTOV

OD JAŠE JENULLA, PREPOZNAVNEGA OBRAZA T. I. PETKOVIH PROTESTOV, JE DRŽAVA NAPOVEDALA IZTERJATI PREKO 40.000 EVROV STROŠKOV ZA POLICIJSKO VAROVANJE MIRNIH PROTESTOV, KI SE JIH JE UDELEŽIL. V AMNESTY SMO NA GLOBALNI RAVNI SPROŽILI NUJNO AKCIJO V NJEGOVO PODPORO. PO VOLITVAH JE ROBERT GOLOB NAPOVEDAL ODPRAVO POSTOPKOV.

V času pisanja tega članka Golob še ni predsednik vlade, a je javno večkrat napovedal odstop od tožb oz. zahtevkov. Vsekakor ga bomo držali za besedo, sprotno dogajanje preverite na amnesty.si ali na naših družbenih omrežjih.

ZA KAJ JE ŠLO?

Slovenski režiser in aktivist Jenull je od Državnega odvetništva RS prejel plačilne naloge v skupni vrednosti več kot 40.000 EUR: šlo je za kritje stroškov policije. Najvišji znesek v vrednosti več kot 34.000 EUR (stroškovnik pogledajte v okvirčku) se je nanašal na 19. junij 2020. Ta dan se je izvajala protestna akcija, v okviru katere je 28 posameznikov_c pred poslopjem državnega zbora mirno sedelo na varni medsebojni razdalji in na glas bralo slovensko ustavo. Policija je uporabila silo in odstranila protestnike_ce, ki trga niso zapustili_e prostovoljno. Sledil je protest drugih posameznikov_c.

Ta osupljivo visok finančni zahtevek za povračilo stroškov policije ni bil osamljen primer. Na skupni seji odborov DZ za notranje zadeve in za pravosodje 4. oktobra 2021 je policija sporočila, da je priglasila stroške v višini 972.166 evrov, ki naj bi jih Državno odvetništvo RS iztožilo od protestnikov.

Po podatkih z dne 14. marca 2022, ki jih je od državnega odvetništva pridobila Amnesty International, je imelo to v obravnavi 28 zahtevkov v skupni višini 269.778,48 EUR.

Država ne sme zahtevati od protestnikov (niti od organizatorjev), da plačujejo stroške varovanja policije. Takšno varovanje oz. omogočanje mirnih protestov je dolžnost policije.

Po mednarodnih in regionalnih standardih človekovih pravic, ki zavezujejo Slovenijo, so države dolžne ne le dopuščati, ampak tudi aktivno omogočati pravico do mirnega zbiranja. To pomeni zagotavljanje ustreznih storitev, za katere ne bi smeli pričakovati, da jih bodo pokrili organizatorji ali udeleženci. Jenull je večkrat zatrdil, da ni organizator t. i. petkovih protestov.

Foto: Osební archiv

Aktivist in režiser Jaša Jenull je umetniški direktor gledališča za uprizoritvene umetnosti *Third Hand Group*, ki se osredotoča na družbeno angažirane performanse v javnem prostoru. Njegovi začetni protesti so bili individualni; pomladi 2020 je npr. tekel s protestnim napisom po središču Ljubljane, mimo vladnih poslopij. Kasneje se je skupaj z drugimi začel udeleževati tako imenovanih petkovih protestov. Jenulla so v povezavi s tem večkrat pridržali ter mu izstavili globe in zahtevke v vrednosti več kot 50.000 EUR.

Prizor s protestnega branja iz slovenske ustave 19. junija 2020.

ZAKAJ JE POMEMBNO SPOŠTOVATI STANDARDE GLEDE ZAGOTAVLJANJA MIRNEGA ZBIRANJA?

Pomembno je, da imamo ljudje možnost tistim na oblasti povedati, kaj od njih pričakujemo ter kaj si mislimo o njihovih politikah in delovanju. Najbolj splošno to uveljavljamo na volitvah, ko izkoristimo svoj glas, da ga namenimo tistim, za katere menimo, da bodo ustrezno zastopali naša stališča. V času med volitvami pa so druge možnosti: poslanske pisarne, peticije, referendumski, zakonodajne pobude ... in tudi protesti. Pravica do protesta se uresničuje skozi svobodo izražanja in svobodo mirnega zbiranja: obe sta v Sloveniji tudi ustavno zajamčeni pravici.

Slovenija je po mednarodnih in regionalnih standardih obvezana omogočati, zagotavljati in ščititi pravico do svobode mirnega zbiranja. V skladu s tem si **mora policija prizadevati za to, da omogoča in varuje zbiranja na način, ki zagotavlja učinkovito uživanje te pravice**, ne pa da njihovo načrtovanje temelji in se omejuje na pričakovanje težav.

Ker je Slovenija z zahtevo po plačilu stroškov policijskega varovanja kršila pravico do svobode zbiranja, smo v Amnesty International reagirali na mednarodni ravni.

Sprožili smo tako imenovano **nujno akcijo**, v okviru katere so slovenske oblasti prejele tisoče podpisov oz. apelov, ne le iz Slovenije, ampak tudi iz Avstrije, Nemčije, Belgije in Francije. Ljudje so s podpisi peticije zahtevali umik postopkov zoper Jenulla.

Prav tako smo preko našega globalnega sedeža o tej kršitvi pravice do svobode zbiranja obvestili celotno mednarodno javnost, vključno z objavo javnega stališča (*public statement*), v katerem smo podrobno opisali, katere standarde človekovih pravic v povezavi s pravico do protesta Slovenija krši. Pisali smo tudi predsedniku vlade Janezu Janši in ga pozvali k umiku zahtevkov in tožb zoper miroljubne protestnike.

USTRAHOVANJE IN FINANČNO IZČRPAVANJE

Pošiljanje zahtevkov za plačilo stroškov policijskega varovanja protestov – z grožnjo, da bo država ob neplačilu šla v tožbo – predstavlja ustrahovanje, ne le prejemnika zahtevkov, ampak tudi drugih morebitnih udeležencev. Namen je povsem očiten: z grožnjo finančnega izčrpanja odvrniti od uresničevanja pravice do protesta.

Jenull je eden izmed številnih, ki jim je pravno pomoč glede kaznovalnih ukrepov, ki so jih deležni zaradi uresničevanja svoje pravice do mirnega zbiranja in svobode izražanja, nudila **Pravna mreža za varstvo demokracije** (PMVD); v okviru sodelovanja s PMVD

Stroškovnik za varovanje protestov 19. junija 2020, za kar je prejel račun Jaša Jenull:

- 274 policistov
- 35 kombijev
- 3 intervencijska vozila
- 5 osebnih policijskih vozil
- 6 motornih koles
- 6 terenskih vozil
- 4 službeni psi
- 4 konji
- 230 varovalnih ograj

ga zastopa Odvetniška pisarna Zakonjšek. Amnesty je soustanoviteljica mreže, ki je od ustanovitve januarja 2021 pomagala številnim ljudem, ki so jim bile izrečene ali so jim grozile globe in postopki v povezavi z njihovo pravico do svobode zbiranja, izražanja in gibanja.

DOLŽNOSTI DRŽAV

V skladu z 21. členom **Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah** se od držav ne pričakuje le pasivnega dovoljevanja mirnih zbiranj, ampak da taka zbiranja aktivno omogočajo. Pravica do mirnega zbiranja se nanaša tudi na mirna dejanja državljanske nepokorščine.

Omenjeni pakt so države sprejele v okviru Združenih narodov. V njem so bolj natančno razdelale obveznosti po drugi svetovni vojni sprejete Splošne deklaracije človekovih pravic na področju političnih in državljanskih pravic. Velja od marca 1976 in je za skoraj vse države sveta, vključno s Slovenijo, zavezujoč.

Tudi po stališču **Evropskega sodišča za človekove pravice** je »pravica do mirnega zbiranja temeljna pravica v demokratični družbi in je, tako kot svoboda izražanja, eden od temeljev take družbe«.

Slovenske oblasti so svoje zahteve za stroške policije utemeljevale s tem, da so protesti potekali brez obvestila oblastem. Po navedbah policije je neobveščanje zahtevalo dodatna sredstva za zagotavljanje javne varnosti, ker niso mogli načrtovati. **Po mednarodnem pravu človekovih pravic so spontana zbiranja enako zaščitena v okviru pravice do svobode mirnega zbiranja.** Zato je sklicevanje na to, da oblasti niso bile obveščene o zbiranju, kot utemeljitev za zahtevanje finančne sankcije nelegitimen poseg v pravico do mirnega zbiranja.

OMEJEVANJE SVOBODE ZBIRANJA V SLOVENIJI

Iz odlokov vlade, objavljenih v Uradnem listu RS, izhaja, da je med oktobrom 2020 in aprilom 2021 veljala popolna prepoved zbiranj z namenom protesta, razen 12-dnevnega premora, ko so bili protesti dovoljeni največ desetim osebam. Prepoved je bila sprejeta kot del ukrepov proti covidu-19 za naslavljanje nujnih zdravstvenih razmer in ustavitve širjenja virusa.

Popolne prepovedi protestov so po stališču Odbora za človekove pravice (ta je bil vzpostavljen z zgoraj omenjenim Mednarodnim paktom o političnih in državljanskih pravicah) **nesorazmerne**, saj izključujejo možnost, da bi se vsak shod ali ravnanje udeležencev obravnavalo posamično.

Pravica do svobode mirnega zbiranja je sicer lahko podvržena omejitvam, a le takim, ki so jasno **predpisane z zakonom, nujne in sorazmerne** za dosego legitimnih ciljev, ki jih mednarodno pravo dovoljuje (nacionalna varnost, javna varnost, javni red, javno zdravje ali morala, zaščita pravic in svoboščin drugih).

Pri ocenjevanju, ali so omejitve zbiranj nujne, morajo **oblasti upoštevati in dati prednost manj omejevalnim ukrepom**. Na primer z vidika zagotavljanja javnega zdravja: ukrepi za omejevanje števila udeležencev, zagotavljanje razdalje med posameznimi udeleženci, nošenje mask, obveščanje javnosti in nadzorovanjem dostopnih poti, da bi se izognili množičnemu pritoku mimoidočih ...

Tudi v okviru teh možnih ukrepov so oblasti dolžne izbrati **najmanj omejevalne ukrepe**, ki bi zbirajočim še vedno omogočili, da učinkovito prenesajo svoje sporočilo. Prepoved **posameznega** zbiranja je lahko le zadnji možen korak, če kakšni drugi, manj omejujoči ukrepi ne bi zadostovali za dosego legitimnega cilja.

(M. N.)

Slovensko ustavno sodišče glede shodov

Kot smo že poročali (Akcija 2/2021, objavljena na www.amnesty.si/revija-akcija.html), je bil eden večjih dosedanjih uspehov Pravne mreže za varstvo demokracije odločitev Ustavnega sodišča RS o neustavnosti odlokov, ki prepovedujejo ali omejujejo shode.

Ustavno sodišče je v sodbi iz julija 2021 med drugim ugotovilo, da je bilo omejevanje zbiranja nesorazmeren ukrep v času, ki ga ni mogoče označiti kot popoln lock-down (zaprtje). Javno življenje se namreč ni povsem zaustavilo (pod pogojem testiranja prodajalcev in razdalje 30 kvadratnih metrov na stranko je bila, na primer, odprta večina trgovin in celo velikih trgovskih centrov).

V svoji odločitvi je ustavno sodišče jasno izpostavilo, da se pravice do protesta tudi v razmerah epidemije ne sme omejevati bolj, kot je to nujno potrebno. Poudarilo je poseben pomen svobode izražanja in svobode mirnega zbiranja, tako v organizirani kot neorganizirani obliki.

Foto: Borut Krajnc/Mladina
Prizor s protestnega branja iz slovenske ustave 19. junija 2020.

Predsedniška palača, 25. februarja 2022: mesto uradnega opravičila predsednika države za izbris.

30. OBLETNICA IZBRISA NOV DAN ZA IZBRISANE

»ZA IZBRISANE JE ŠELE DANES NOV DAN. OPRAVIČILO V IMENU DRŽAVE POMENI KONEC OBDOBJA ZANIKANJA IZBRISA IN NJEGOVIH POSLEDIC TER SPRENEVEDANJA, DA JE RAZREŠEN. DANES JE DRŽAVA PRIZNALA IZBRIS IN NJEGOVE POSLEDICE, S KATERIMI IZBRISANI ŽIVIMO ŠE DANES. DOBILI SMO OPRAVIČILO, KI SMO GA VSA LETA PRIČAKOVALI. ZAME OSEBNO POMENI OPRAVIČILO MORALNO ZMAGO IZBRISANIH.«

S temi besedami je predsednik Civilne iniciative izbrisanih aktivistov (CIIA) Irfan Beširević pozdravil uradno opravičilo predsednika Boruta Pahorja, ki se je v imenu države in v osebno ime 25. februarja letos opravičil za izbris.

V slovenski Amnesty si že dolga leta prizadevamo za opravičilo države in popravilo krivic 25.671 ljudem, ki so bili 26. februarja 1992 nezakonito izbrisani iz registra stalnih prebivalcev Slovenije. V lanskem letu smo v sodelovanju s CIIA znova intenzivirali aktivnosti za doseg tega opravičila, med drugim smo k opravičilu v imenu države pozvali tudi s peticijo v okviru vsakoletne akcije Pišem za pravice. Hvala vsem, ki ste jo podpisali.

Naša sedanja in pretekla prizadevanja so obrodila sadove, ko se je predsednik države na predvečer 30. obletnice izbrisa izbrisanim opravičil v imenu države. Del opravičila si preberite v okvirčku na strani 11.

Opravičilo je izjemnega pomena in predstavlja pomemben element poprave krivic. Za številne izbrisane opravičilo predstavlja zadoščenje in nujno potrebno priznanje odgovornosti države. Kljub ugotovitvi Ustavnega sodišča RS, da je bil izbris nezakonit ukrep, so bili namreč izbrisani soočeni z zanikanjem odgovornosti, politika pa je za njihov položaj krivila njih same.

»Da so oblasti kršile pravice izbrisanih, sta sicer že ugotovili tako Ustavno sodišče RS kot ESČP, vendar je z vidika poprave krivic nujno, da storjeno krivico prizna in se zanjo opraviči tudi država oziroma v njenem imenu njen predsednik.«

Katarina Vučko, pravna svetovalka na Mirovnem inštitutu.

Žal pa je opravičilo predsednika države edina oblika poprave krivic, ki so je bili deležni vsi izbrisani. Kljub sodnim zmagam, vključno s sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) v zadevi Kurić, več kot polovici izbrisanih še vedno ni bil povrnjen nezakonito odvzeti status niti niso prejeli odškodnine za utrpjeno škodo.

PRAVICI ŠE ZDALEČ NI BILO ZADOŠČENO

Približno polovici izbrisanim država ni povrnila statusa stalnega prebivalca. Statusni zakon iz leta 2010, s katerim je Slovenija po sodnih odločitvah »uredila« posledice te kršitve, je za ureditev statusa postavil praktično nemogoče pogoje, na primer dokazovanje poskusov vračanj v Slovenijo po tem, ko so bili izgnani.

Otroci izbrisanih so lahko stalno prebivališče prejeli le, če so bili rojeni v Sloveniji – in to ob dejstvu, da so bili rojeni v tujini prav zato, ker so bili starši iz Slovenije deportirani. Poleg tega je zakon roke, v katerih so morali izbrisani sprožiti postopke, omejil na tri leta. Tako si je po tem zakonu status uredilo manj kot 350 oseb. A vsi roki so se že iztekli in danes za povrnitev stalnega prebivališča ni nobenega pravnega sredstva več. Izbrisani, ki so bili prisiljeni zapustiti Slovenijo, živijo v številnih državah, nekateri so bili tam dolga leta obravnavani kot begunci. In v naši državi še vedno, vseh 30 let, živijo izbrisani brez stalnega prebivališča, v negotovosti, krču. In tudi po vsem tem času še vedno v strahu.

Tudi zakon o odškodninah iz leta 2013 je izbrisanim priznal zgolj mizerne odškodnine, neprimerljivo nižje, kot jim jih je določilo Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP), in še te so bile omogočene le tistim izbrisanim, ki so si povrnil status. Odškodnine so bile omejene na 50 evrov za mesec izbrisanosti, kar nikakor ni zadostno nadomestilo za izgubljene prihodke, delovno dobo, za zdravje, za kvaliteto življenja. Otroci izbrisanih sploh niso bili vključeni v odškodninsko shemo.

IZBRIS – MNOŽIČNA KRŠITEV ČLOVEKOVIH PRAVIC

Z izbrisom so bile ljudem, ki so večinoma izvirali iz republik nekdanje Jugoslavije, odvzete številne človekove pravice, med drugim pravica do šolanja, stanovanja in dostop do zdravstva. Številni so izgubili službe in upanje na pokojnino.

Tisti izbrisani, ki so ostali v Sloveniji, so se morali pretvarjati, da so begunci ali celo prosilci za azil. Nekateri so izgnali iz države; prišlo je do razdruževanja družin. Poznamo veliko primerov, ko eden od staršev več let ni mogel videti svojega otroka, ker so oblasti starša preprosto deportirali iz Slovenije. Izbrisani so postali tarče sovražnega govora, nemalokrat tudi s strani politikov.

Slovenske oblasti dolga leta niso bile pripravljene priznati te hude in sistematične kršitve človekovih pravic in odpraviti njenih posledic. Kljub temu, da je slovensko ustavno sodišče kar dvakrat ugotovilo, da je bil izbris protipraven, neustaven, so se oblasti obotavljale pri odpravljanju posledic te kršitve. **Pomembna zmaga je bila dosežena, ko je Veliki senat ESČP julija 2012 odločil, da je bil izbris kršitev človekovih pravic.** Po sodbi so slovenske oblasti pripravile novo zakonodajo za odpravo posledic izbrisa: žal so se osredotočile le na (nizko) finančno odškodnino in od priprave rešitev izključile izbrisane.

(N. P., T. P.)

»Z moje strani se lahko ob 30. obletnici izbrisa vsem izbrisanim samo zahvalim, ker so me naučili edinstvene lekcije dostojanstva in človečnosti, zaupanja in pravičnosti, neomajne odločnosti in dobrega duha. Prav tako se lahko zahvalim predsedniku Republike Slovenije za to pomembno gesto opravičila, ki jo je skupnost izbrisanih v Sloveniji dolgo čakala in ki bo, upam, zgled novim generacijam.«

*Andrea Saccucci,
odvetnik, ki je izbrisane
zastopal pred Evropskim
sodiščem za človekove
pravice*

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor in predsednik Civilne iniciative izbrisanih aktivistov Irfan Beširević v Predsedniški palači 25. februarja 2022.

Sprejmite, prosim, iskreno opravičilo v mojem imenu in imenu države za neustavno dejanje izbrisa iz registra stalnega prebivališča, opravičilo za kršenje človekovih pravic in vse krivice ter trpljenje, ki ga je vam in vašim družinam povzročilo to dejanje.

Globoko obžalujem izgube, ki ste jih zaradi izbrisa utrpeli v odnosih z vašimi najdražjimi, v premoženju in v priložnostih, ki bi vaše življenje lahko obrnile v lepšo in boljšo smer. **Obžalujem**, da ste na ukrepe poprave krivic čakali odločno predolgo, tudi po sprejetih odločitvah sodišč. **Dobro se zavedam**, da so ukrepi opravili le del poti, ki bi jo morali, in da mnogi še vedno trpite posledice izbrisa.

Zelo dobro se zavedam, da opravičilo ne bo nadomestilo, kar ste z izbrisom izgubili. Nikakor ne.

Vendarle pa danes za neustavno dejanje izbrisa prevzemamo tudi moralno odgovornost in ga privzemamo v kolektivni zgodovinski spomin. Simbolno dejanje opravičila nikoli ne more nadomestiti dejanske poprave krivic, in poprava krivic nikoli ne more nadomestiti simbolnega dejanja – opravičila. Zato je opravičilo potrebno. Za nazaj in kot zaveza za naprej. Danes zaključujemo obdobje zanikanja in nepriznavanja vsega trpljenja in vseh hudih, tragičnih posledic izbrisa, ki še trajajo.

(Iz opravičila predsednika Boruta Pahorja izbrisanim; povezava na celotno opravičilo je objavljena na www.amnesty.si/izbrisani-opravicilo.)

»Opravičilo v imenu države je pomemben element poprave krivic in zadovoljni smo, da se je predsednik Pahor odzval pozivu izbrisanih in naših članov in podpornikov in civilne družbe. Vsaj ena zahteva po popravi krivic se je dostojno uresničila.«

Nataša Posel, direktorica Amnesty International Slovenije.

POMEMBNE TOČKE ČASOVNICE IZBRISA

- 26. 2. 1992:** Izbris iz registra stalnega prebivalstva. 25.671 ljudi ostane brez vseh pravic, ki so vezane na stalno prebivališče v RS.
- 4. 2. 1999:** Odločba Ustavnega sodišča št. U-I284/94, po kateri je bil izbris nezakonito dejanje državnih oblasti.
- 8. 7. 1999:** Zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic SFRJ v Republiki Sloveniji (ZUSDDD).
- 3. 4. 2003:** Druga pomembna odločba Ustavnega sodišča št. U-I-246/02, v kateri je ugotovilo, da je ZUSDDD v neskladju z ustavo.
- 2003 – 2005:** V tem obdobju MNZ poda nekaj predlogov zakona za izvršitev odločbe ustavnega sodišča, ki niso bili sprejeti.
- 24. 6. 2010:** Novela ZUSDDD, sprejeta z namenom izvršitve ustavne odločbe iz leta 2003.
- 13. 7. 2010:** ESČP na prvi stopnji ugotovi, da je Slovenija izbrisanim kršila določene pravice.
- 26. 6. 2012:** Na podlagi pritožbe tako izbrisanih pritožnikov kot države veliki senat ESČP potrdi, da je država kršila 8. in 13. člen konvencije (pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja ter pravica do učinkovitega pravnega sredstva).
- 21. 11. 2013:** Z namenom uresničitve sodbe ESČP je sprejet zakon o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva.
- 25. 2. 2022:** Opravičilo predsednika RS Boruta Pahorja izbrisanim.

Časovnico je pripravil Mirovni inštitut; v celoti jo najdete med povezavami na: www.amnesty.si/izbris-napoved-opravicila.

VOJNA V UKRAJINI

DEJANJE AGRESIJE IN KATASTROFA ČLOVEKOVIH PRAVIC

VSE OD ZAČETKA RUSKEGA NAPADA NA UKRAJINO V AMNESTY INTERNATIONAL AKTIVNO SPREMLJAMO DOGAJANJE IN RAZKRIVAMO KRŠITVE ČLOVEKOVIH PRAVIC.

Pozivamo k spoštovanju mednarodnega humanitarnega prava in prava človekovih pravic, z raziskavami, poročili in analizami pa želimo zagotoviti dokaze o vojnih zločinih in ostalih kršitvah vojnega prava, ki bodo služili morebitnemu pregonu kršiteljev. Boj za pravice tistih, ki jih je ta vojna najbolj prizadela, je ključnega pomena. Javnosti želimo približati njihove zgodbe v upanju, da nikoli ne bodo pozabljene.

KAKO PREISKUJEMO?

Ekipa, ki se v angleščini imenuje *Crises Evidence Lab* (zbiranje dokazov v kriznih situacijah), predstavlja pomemben del Amnesty International. Njihova vloga je ključna pri preiskovanju na območjih, ki so zaradi okoliščin težko dostopna, hkrati pa so nepogrešljiva dopolnitev raziskav, ki jih opravijo raziskovalci_ke na terenu. Ekipa, ki ima raznolika znanja, s pomočjo najsodobnejše tehnologije opravlja podrobne digitalne raziskave in analize satelitskih posnetkov, vremenskih poročil, fotografij, videoposnetkov ... V njihovih vrstah so tudi ljudje z dobrim poznavanjem orožja, ki lahko prepoznajo in analizirajo v spopadih uporabljeno orožje. Tako ima ta ekipa bistveno vlogo pri dokumentiranju kršitev in pri obveščanju javnosti o dogajanjih na kriznih žariščih.

Raziskovalne ekipe Amnesty International pa opravljajo raziskave na terenu. Tudi s tem namenom se je delegacija AI v začetku maja napotila v Ukrajino, pri čemer se je raziskovalni ekipi z dolgoletnimi izkušnjami na področju preiskovanja vojnih območij pridružila tudi generalna sekretarka AI Agnès Callamard.

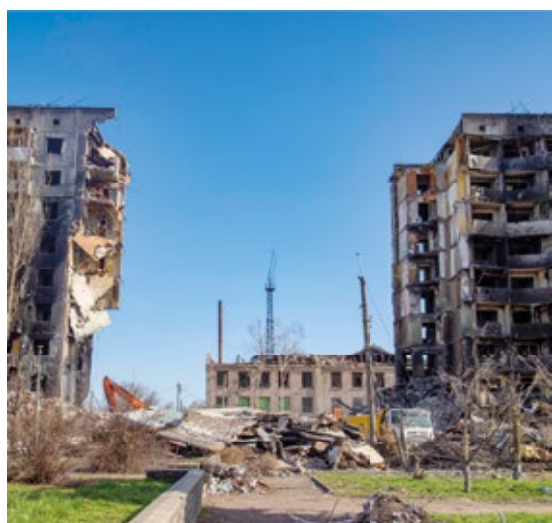
Med obiskom so intervjuvali prebivalstvo ukrajinskih mest Buča, Borodjanka, Novi Korohod, Andriivka, Zdyvzhivka, Vorzel, Makariv in Dmytrivka in obiskali številne kraje, kjer so se kršitve dogajale. Pomemben del raziskovanja AI so namreč tudi intervjuji z osebami, ki so napade preživele, so jim bile priča ali pa so v njih koga izgubile.

V obsežnem poročilu, ki je izšlo 6. maja in temelji na raziskovanju razmer vse od začetka napadov 24. februarja, je Amnesty International potrdila nezakonite zračne napade v kraju Borodjanka in protipravne poboje severozahodno od Kijeva, vključno z zunajsoodnimi usmrčitvami. Zločini, dokumentirani v poročilu, po mednarodnem pravu predstavljajo vojne zločine.

Gre za običajno prakso v Amnesty, ko na podlagi zbranih pričevanj, materialnih dokazov in dokazov, zbranih na daljavo, pripravljamo poročila, ki izpostavljajo kršitve človekovih pravic, humanitarnega prava in mednarodnega prava človekovih pravic.

Del omenjene misije v Ukrajino je bila tudi naša znana preiskovalka konfliktnih območij Donatella Rovera, ki je bila novembra lani v Sloveniji in v okviru občudijske dejavnosti *Akademija Amnesty: Človekove pravice v praksi* o svojem delu predavala na Fakulteti za družbene vede. Več o tem preberite v članku o Akademiji Amnesty.

Foto: Amnesty International

»Tukaj vidite le ruševine zgradbe, a to je bil nekoč dom 108 družinam,« je uničeno stanovanjsko zgradbo, ki so jo ruske sile bombardirale 1. marca 2022, komentirala raziskovalka Amnesty Donatella Rovera.

Foto: Amnesty International

Delegacija Amnesty International, ki jo je vodila generalna sekretarka Agnès Callamard, med obiskom v Ukrajini maja 2022.

Kršitve mednarodnega prava:

- Neselektivni napadi.
 - Protipravni poboji.
 - Zunajsodne usmrtitve.
 - Napadi na civilno prebivalstvo in civilno infrastrukturo.
 - Uporaba prepovedanega orožja.
 - Uničevanje javne infrastrukture.
 - Napadi na zaščitene prostore (šole, vrtci, bolnišnice ...).
 - Onemogočanje evakuacije za starejše in invalidne osebe.
 - Onemogočanje osnovnih storitev ...
- Ruska agresija na Ukrajino je po mednarodnem pravu že sama po sebi zločin.

ZAKAJ AMNESTY INTERNATIONAL PREISKUJE DOGAJANJE V UKRAJINI?

Z raziskavami, poročili, zbranimi pričevanji in ostalimi vrstami dokazov Amnesty International opozarja na kršitve človekovih pravic, humanitarnega, vojnega prava in mednarodnega prava človekovih pravic. V raziskavah se oblikuje tudi zbirka dokazov, ki bodo v prihodnosti morda služila v sodnih postopkih zoper kršitelje. S poročili se borujemo proti lažnim informacijam, ki so v teh časih prepogosto del naše družbe. Javnosti želimo približati resnico in z njo deliti zgodbe ljudi, ki jih je vojna najhujše prizadela.

Zavzemamo se za pravico in želimo si, da bi bili vsi odgovorni za vojne zločine in ostala hudodelstva, storjena v vojnah, privedeni pred sodišče. Sem sodijo tudi poveljniki in voditelji držav, če so za vojne zločine vedeli in jih niso poskušali ustaviti ali kaznovati odgovornih. Ukrajinske oblasti, Mednarodno kazensko sodišče in druge pozivamo, da zagotovijo tudi varovanje zbranih dokazov, ki bodo lahko podprla pregon vojnih zločinov.

PODPISIŠTE SPLETNO PETICIJO

V peticiji, namenjeni ruskim oblastem, pozivamo k ustavitvi agresije, spoštovanju humanitarnega prava in zaščiti civilnega prebivalstva. Vojno pravo namreč velewa, da je napade treba omejiti na vojaške cilje in da se civilistov in civilnih objektov ne sme napadati. Tudi vojna ima svoja pravila in Amnesty poziva vse vpletene, da jih dostojno upoštevajo. **Peticijo lahko podpišete na spletni strani www.amnesty.si/ukrajina-peticija ali uporabite QR kodo ob strani.**

»TRDNJAVA EVROPA« ODPRLA SVOJA VRATA, A LE ZA BEGUNCE KE IZ UKRAJINE

Do sredine maja 2022 je bilo Ukrajino zaradi vojne prisiljeno zapustiti že več kot 5,9 milijona ljudi. Evropske države so se hitro odzvale; svet EU je aktiviral direktivo o začasni zaščiti za osebe, ki bežijo iz Ukrajine. Ta prošilcem_kam za azil prinaša hitrejšo obravnavo prošnje, hitro odobritev dovoljenja za bivanje, s tem pa tudi namestitve, ustrezno zdravstveno in socialno varstvo ter možnost izobraževanja. Nazadnje je bila tovrstna zaščita vzpostavljena leta 2001, po konfliktu v nekdanji Jugoslaviji. V Amnesty odločitev pozdravljamo, a opozarjamo, da je Evropska unija znova pokazala dvojne standarde. Menimo, da je uvedba začasne zaščite idealna priložnost, da Evropa ovrže svojo dosedanje begunsko politiko in pokaže solidarnost tudi do beguncev_k iz drugih držav.

Vsem prošilcem_kam za mednarodno zaščito oz. azil je namreč treba omogočiti enako obravnavo, saj ima vsak izmed nas pravico poiskati varnost v drugi državi, ko nam »lastna« država tega ne onemogoča. Države, v katere je pribežalo veliko ljudi, morajo med seboj sodelovati in si razdeliti odgovornost, saj le tako lahko najboljše zaščitijo in poskrbijo za begunce_ke. Gre za ranljive osebe, ki so v svoji državi morda doživele hude travme, za seboj pa pustile vse, da so lahko zaščitile svoja življenja.

Taja Premk

Foto: Voranc Breclj

NAŠI NAJPOMEMBNEJŠI POZIVI GLEDE VOJNE V UKRAJINI:

- Spoštovanje človekovih pravic.
- Zaščita civilnega prebivalstva.
- Prekinitev nezakonitih napadov.
- Spoštovanje humanitarnega (vojnega) prava.
- Vzpostavitev varnih humanitarnih koridorjev.
- Zagotovitev možnosti za varno evakuacijo.
- Humanitarna pomoč.

RUSIJA

VOJNA KREMLJA PROTI SVOBODI IZRAŽANJA IN MIRNEMU ZBIRANJU

PROTIVOJNI PROTESTI, NEODVISNO NOVINARSTVO, CIVILNA DRUŽBA IN AKADEMSKA SFERA SO POSTALI NOVE ŽRTVE RUSKEGA POLITIČNEGA SISTEMA. OD ZAČETKA RUSKE AGRESIJE V UKRAJINI SMO PRIČA DODATNIM ZAOŠTRITVAM ZAKONODAJE, KI OBLASTEM OMOGOČAJO ZATIRANJE KRITIČNIH GLASOV IN KRŠITVE ČLOVEKOVIH PRAVIC.

Že dlje časa na ruskih tleh poteka »vojna«, ki jo oblasti vodijo proti opozicijskim politikom_čarkam in neodvisnim novinarjem_kam. Medijske hiše so že več let prisiljene v samocenzuro. S pričetkom vojne v Ukrajini so se razmere v ruskem medijskem prostoru še zaostrele. Iz države je v prvih tednih po vojni zbežalo več kot 150 novinarjev. Ob tem, da Kremelj neusmiljeno omejuje neodvisne medije, so sedaj na udaru tudi protivojna gibanja oz. protesti, vse oblike nasprotovanja vladi in njenim političnim elitam ter akademska sfera.

KAJ JE NAREDILA RUSKA VLADA, DA BI UTIŠALA KRITIKE NA SVOJ RAČUN?

- Blokiral neodvisne medije.
- Prepovedala Facebook in Twitter.
- Sprejela novo zakonodajo, ki kaznuje neodvisno poročanje o vojni z zaporom do 15 let.
- Prepovedala izraz »vojna« in vse oblike poziva k miru.

Ruski nadzorni organ *Roskomnadzor* je 24. februarja 2022 vsem medijem ukazal, naj med poročanjem o dogajanju v Ukrajini uporabljajo samo informacije, ki so jih zagotovili uradni državni viri. Zaradi nespoštovanja tega ukaza se lahko blokirajo njihova spletna mesta in izreče globa do 62.600 dolarjev.

Zaradi protivojnih protestov je bilo v Rusiji od 24. februarja samovoljno pridržanih na deset tisoče ljudi. **Rusija z ukrepi krši pravici do svobode izražanja in mirnega zbiranja.** Med priprtimi je tudi ruska umetnica in glasbenica Aleksandra Skochilenko. Oblasti so jo pridržale 11. aprila in jo obtožile diskreditacije ruskih oboroženih sil, ker je v trgovinah cene izdelkov zamenjala s protivojnimi slogani. Po mnenju tožilstva je bil njen aktivizem dejanje politične sovražnosti, ki širi lažne informacije o ruskih silah. Grozi ji do 10 let zavora.

Policija je aretirala tudi ruskega opozicijskega politika in aktivista Vladimirja Kara-Murzo. Vzrok za to je domnevna delitev »lažnih novic« o vojni v Ukrajini. Prav tako mu očitajo upiranje državnim oblastem. Grozi mu do 15 let zavora. V Amnesty International pozivamo ruske oblasti, naj opustijo vse obtožbe zoper njega, saj te izhajajo izključno iz njegove pravice do svobode izražanja. Izpustiti ga morajo takoj in brezpogojno. **Represivni zakon Kremlja, ki kriminalizira deljenje »lažnih novic« o dejanjih ruske vojske, je treba nemudoma odpraviti. Že sam obstoj takega zakona je žalitev človekovih pravic.**

Učiteljico angleščine iz mesta Penza, približno 600 kilometrov od Moskve, Irino Gen so obtožili »širjenja lažnih informacij« o ruskih oboroženih silah; za to kaznivo dejanje je predvidena kazen do 10 let zavora. Učenka si je med njeno uro zabeležila njene komentarje o vojni v Ukrajini in jo nato prijavila oblastem. Učiteljice so prisiljeni širiti protiukrainsko propagando in poveljevat rusko »posebno operacijo v Ukrajini« – ali pa jim grozi izguba zaposlitve.

(T. P.)

Aktivisti_ke AI Francije pred ruskim veleposlaništvom opozarjajo na kršitve svobode izražanja v Rusiji. V znak solidarnosti v rokah držijo bele liste papirja, ki jih v Rusiji uporabljajo na protivojnih demonstracijah. 22. april, Pariz, Francija.

Oblasti so 8. aprila 2022 zaprle tudi našo moskovsko pisarno. Agnès Callamar, generalna sekretarka AI, je ob tem dejala: »Amnesty International je le ena izmed organizacij, ki so bile kaznovane zaradi obrambe človekovih pravic in govorjenja resnice ruskim oblastem. V državi z zaprtimi, ubitimi ali izgnanimi desetinami aktivistov in disidentov, kjer so neodvisne medije blokirali ali prisilili v samocenzuro, organizacije civilne družbe pa prepovedujejo ali likvidirajo, moraš zagotovo delati nekaj dobrega, če te Kremelj želi utišati.«

BEGUNCI IN MIGRANTI DVOJNA MERILA EVROPSKE SOLIDARNOSTI

EVROPA JE S SVOJO BEGUNSKO POLITIKO GLEDE LJUDI, KI BEŽIJO IZ UKRAJINE, POKAZALA VELIKO MERO SOLIDARNOSTI. HKRATI PA TUDI DVOLIČNOST, KI OSTALE BEGUNCE IN MIGRANTE ŠE VEDNO IZPOSTAVLJA KRŠITVAM ČLOVEKOVIH PRAVIC, NASILJU, IZSILJEVANJU, PONIŽEVANJU IN BREZPRAVNIM VRAČANJEM.

Pokazala je, da so lahko v Evropi begunci_ke dobrodošli in da se lahko evropske institucije in ljudje združimo v skupnem cilju – zaščititi ranljivo skupino, ki potrebuje pomoč. To navdaja z zadovoljstvom in optimizmom, da se bo nekega dne evropska migrantska politika spremenila in pokazala solidarnost vsem, ki si želijo varno in dostojno življenje zase in za svoje družine. Spomnimo na temeljno pravico EU: **»Vsakdo, ki beži pred pregonom ali resno grožnjo v svoji lastni državi, ima pravico zaprositi za mednarodno zaščito.«** Evropa mora razširiti polje solidarnosti in pravico do azila zagotoviti vsem – ne glede na etnično pripadnost, raso, veroizpoved, spol, spolno usmerjenost ...

NA MEJI MED BELORUSIJO IN EU

Od junija 2021 se je število ljudi, ki prihajajo na ozemlje EU iz Belorusije, začelo povečevati. Voditelji EU so to označili kot »hibridno grožnjo«. Od takrat se na obmejnih območjih dogajajo hude kršitve človekovih pravic. Evropska komisija ob zlorabah ni ukrepala, še več, 1. decembra je predlagala začasne nujne ukrepe, ki bi Latviji, Litvi in Poljski lahko omogočili odstopanje od azilnega prava. Ta vključujejo zadrževanje prosilcev za azil na meji za obdobje 20 tednov z minimalnimi zaščitnimi ukrepi in lažje postopke deportacij. Ta poteza je neupravičena in bo oslabil evropski pravni okvir o migracijah in azilu. Ljudje na mejah so žrtve brezpravnih vračanj in samovoljnih pridržanj. V Amnesty smo dokumentirali tudi katastrofalne razmere, v katerih so ljudje pridržani ter agresivnost in nasilje poljskih in beloruskih obmejnih enot.

DVOJNOST NA POLJSKEM

Poljska je široko odprla vrata ljudem, ki so pribežali v njihovo državo zaradi vojne v Ukrajini. Na drugi strani, le nekaj 100 kilometrov stran, pa so ljudje še vedno ujeti na obmejnih območjih, na t. i. nikogaršnji zemlji, brez osnovnih potrebščin za preživetje in brez pravic. Ljudje, ujeti ob meji, so postali figure na igralni plošči politične igre Belorusije z EU. V nevzdržnih razmerah so podvrženi nasilju, izsiljevanju in drugim oblikam slabega ravnanja obmejnih policijskih enot. **Amnesty International je že lani z digitalno raziskavo potrdila, da se na meji med Poljsko in Belorusijo izvajajo brezpravna vračanja (push-backi), tako z ene kot z druge strani.** Brezpravna vračanja so po mednarodnem pravu nezakonita. Potencialne prosilce in prosilke za azil je treba obravnavati posamično in vsem ljudem omogočiti, da vložijo prošnjo za azil.

Poleg tega so poljske oblasti samovoljno pridržale skoraj dva tisoč prosilcev_k za azil, ki so leta 2021 prestopili v državo iz Belorusije. Mnogi od njih so žrtve nasilja, nekatere so celo nasilno omamili. Brezpravna vračanja in samovoljna pridržanja so v popolnem nasprotju z dobrodoščico beguncem_kam iz Ukrajine ter se morajo takoj končati!

(T. P.)

Foto: Grzegorz Żukowski

V Varšavi na Poljskem so se ljudje 17. oktobra 2021 zbrali na demonstracijah, kjer so glasno izrazili nestrinjanje z dogajanjem na poljsko-beloruski meji. Protest je potekal pod sloganom **»Ustavite mučenje na meji«**.

HRVAŠKA

V AI že dlje časa opozarjamo, da so begunci in migranti na hrvaških mejah pogosto žrtve nasilja, izsiljevanja, mučenja, poniževanja in brezpravnih vračanj. Ugotovitvam je februarja letos pritrdila tudi preiskava Evropskega varuha človekovih pravic, ki trdi, da **Evropska komisija (EK) ni zagotovila spoštovanja temeljnih pravic v mejnih operacijah hrvaških oblasti.**

APARTHEID IZRAELA NAD PALESTINCI VZDRŽEVANJE KRUTEGA SISTEMA PREVLADE

FEBRUARJA LETOS JE AMNESTY OBJAVILA OBSEŽNO POROČILO, PRIPRAVLJENO NA PODLAGI ANALIZE ZAKONODAJE, DRUGIH DOKUMENTOV, PRAKSE IN INTERVJUJEV, KATEREGA SRŽ JE: IZRAEL NAD PALESTINSKIM PREBIVALSTVOM IZVAJA APARTHEID.

To poročilo je tudi nadgradnja preteklega dela, saj Amnesty situacijo v Izraelu in na Zasedenih palestinskih ozemljih (ZPO) spremlja že leta in izpostavlja kršitve človekovih pravic. Zdaj pa smo se pridružili vrsti palestinskih, izraelskih in mednarodnih nevladnih organizacij, ki v vedno večji meri za naslavljanje situacije v Izraelu in/ali na ZPO uporabljajo opredelitev apartheida. Marca je razmere na ZPO za apartheid označil tudi posebni poročevalec Združenih narodov za človekove pravice na teh ozemljih Michael Lynk.

A stališče Amnesty ne velja le za Zasedena palestinska ozemlja, ampak ugotavljamo, da Izrael nad palestinskim prebivalstvom izvaja apartheid povsod, kjer ima nad njimi nadzor: v Izraelu, na ZPO in celo nad begunci, ljudmi, ki so bili prisiljeni oditi s svojih domov, ko je po drugi svetovni vojni nastal Izrael, in ki jim ne dovoljujejo vrnitve.

KAJ JE APARTHEID?

Nekateri med vami poznate pojem apartheid predvsem kot grozljiv režim v Južni Afriki, kjer je belopolto prebivalstvo vzdrževalo prevlado nad temnopoltimi. Apartheid pomeni **zločin proti človeštvu, storjen z izrecnim namenom ohranjanja sistema prevlade ene rase skupine nad drugo**. Gre za režim, v katerem ena rasa skupina sistematično, dolgotrajno in diskriminatorno obravnava drugo raso skupino, da bi **ohranila nadzor nad njo**.

Amnesty uporablja izraz raso skupina, ker se ta uporablja v opredelitvah apartheida v mednarodnem pravu (kot subjektivni koncept, glede na to, kako dominantna skupina dojema drugo skupino). Judovski Izraelci in Palestinci se sicer sami opredeljujejo kot različni skupini. Amnesty je v svojem poročilu pokazala, da izraelske oblasti obravnavajo Palestince kot manjvredno raso skupino, ki jih definira njihov ne-judovski, arabski status.

STRATEGIJE PRIVILEGIRANJA JUDOVSKIH IZRAELCEV NA RAČUN PALESTINCEV

Drobljenje na posamezne domene nadzora. Palestince se ohranja med seboj ločene na različnih ozemeljskih, pravnih in administrativnih domenah. Z drugimi besedami: različna pravila (in omejitve) veljajo za Palestince v Izraelu, na ZPO in za begunce.

Razlastitve zemlje in lastnine. Desetletja palestinskemu prebivalstvu diskriminatorno zasegajo zemljo in lastnino, rušijo jim domove, izvajajo prisilne izselitve.

Segregacija in nadzor. Skozi sistem zakonov in politik se Palestince omejuje na enklave, kjer nadzirajo njihova življenja in so segregirani od judovskih Izraelcev.

Odrekanje ekonomskih in socialnih pravic. Namerno osiromašenje Palestincev, ki so glede na judovske Izraelce zelo prikrajšani.

Foto: Tanya Habjouqa / NOOR Photos

Sumaia je bila rojena in je odrasla v Lodu v osrednjem Izraelu. Leta 1998 se je poročila z moškom, ki je iz Gaze in ki se je preselil k njej v Lod. Leta 2000 sta Sumaia in njen mož začela postopek združevanja družine, da bi lahko zakonito živela skupaj. Ta postopek je trajal 18 let; ves ta čas je bilo njeno življenje zaznamovano s strahom in tesnobo.

BI RAJE VEČ O TEJ TEMI IZVEDELI V VIDEO?

Poskenirajte QR kodo in si na kanalu YouTube naše Akademije Amnesty oglejte 14,5 minute dolg video s slovenskimi podnapisi!

Ločevalni zid v Bethlehemu. Fotografija z 8. aprila 2022.

Foto: Amnesty International

DOJEMANJE PALESTINCEV KOT DEMOGRAFSKE GROŽNJE

Poročilo Amnesty International kaže, da zaporedne izraelske vlade dojemajo Palestince za demografsko grožnjo. Zato so in še naprej sprejemajo ukrepe za nadziranje in zmanjševanje njihove navzočnosti in dostopa do zemlje v Izraelu in na ZPO. Ti demografski cilji so dobro razvidni iz uradnih načrtov za to, da se območja Izraela in Zahodnega brega, vključno z vzhodnim Jeruzalemom, naredi »judovska«, zaradi katerih so tisoči Palestincev v nevarnosti prisilne preselitve.

HUDE OMEJITVE GIBANJA

Vse od sredine 90. let prejšnjega stoletja izraelske oblasti Palestincem na ZPO nalagajo stroge omejitve gibanja. Skozi mrežo vojaških kontrolnih točk, blokad cest, ograj in drugih struktur nadzirajo gibanje Palestincev znotraj ZPO in omejuje njihova potovanja v Izrael ali v tujino.

700 kilometrov dolga ograja, ki jo Izrael še naprej širi, je palestinske skupnosti izolirala na »vojaških območjih«; kadarkoli zapuščajo ali se vračajo na svoje domove morajo pridobiti več posebnih dovoljenj.

V Gazi več kot dva milijona Palestincev_k živi pod izraelsko blokado, ki je ustvarila humanitarno krizo. Za Palestince iz Gaze je skoraj nemogoče odpotovati v tujino ali na preostala ZPO, tako da so dejansko segregirani od sveta.

Amnesty International je pregledala vsako od varnostnih upravičevanj, ki jih Izrael navaja kot podlago za svoje ravnanje s Palestinci. Poročilo kaže, da so nekatere izmed izraelskih politik morda bile oblikovane za zagotavljanje legitimnih varnostnih ciljev, a se uresničujejo na izjemno nesorazmeren in diskriminatoren način, ki ni v skladu z mednarodnim pravom. Nekatere politike pa nimajo absolutno nobene razumne osnove v zagotavljanju varnosti in so očitno oblikovane z namenom zatiranja in prevlade.

UBOJI, MUČENJE, ARETACIJE ...

Izrael izvaja tudi nezakonite uboje, namerno prizadevanje poškodb, samovoljne aretacije, mučenje in drugo slabo ravnanje, preganjanje in kolektivno kaznovanje Palestincev, vključno z otroki. V enem zadnjih incidentov je bila 11. maja letos s strelom v glavo ubita palestinska novinarka Shirin Abu Akleh, ki je pokrivala izraelsko vojaško akcijo v mestu Jenin na zasedenem Zahodnem bregu. To je krvav opomnik, v kako smrtonosen sistem je Izrael zaklenil palestinsko prebivalstvo.

(M. N.)

PODPIŠITE PETICIJO
**ZRUŠITE APARTHEID,
NE PALESTINSKIH DOMOV
NA WWW.AMNESTY.SI/
IZRAEL-APARTHEID-
PETICIJA ALI
POSKENIRAJTE QR KODO.**

Za veliko več
podrobnih informacij
o apartheidu Izraela obiščite
www.amnesty.si/izrael-apartheid.

LETNO POROČILO AMNESTY INTERNATIONAL ČLOVEKOVE PRAVICE V LETU 2021

AI VSAKO LETO OBJAVI LETNO POROČILO, KI PREDSTAVI STANJE NA PODROČJU ČLOVEKOVIH PRAVIC. V POROČILO ZA LETO 2021 JE VKLJUČENIH 154 DRŽAV, VKLJUČNO S SLOVENIJO.

Epidemija covid-19 in neenakost: Svet je v letu 2021 še naprej zaznamovala epidemija covid-19, ki so jo politične elite s pridom uporabljale za utišanje kritičnih glasov, velika farmacevtska podjetja pa za povečevanje svojega zaslužka. Zdi se, da so oboji pozabili na človekove pravice in na obljube, da bodo naredili vse, kar je v njihovi moči, da ljudi zaščitijo pred boleznijo.

Zatiranje pravice do protesta: Epidemija covid-19 je postala tudi pretveza za **zatiranje pravice do mirnega zbiranja**. V več državah so potekali protesti proti ukrepom, ki so jih za zaježitev epidemije sprejele oblasti. Mnogokrat je proteste zaznamovalo nasilje, aretacije in poškodbe protestnikov.

Evropa in pravice beguncev: Pozitiven odziv večine evropskih držav do beguncev _k iz Ukrajine je žal v izrazitem nasprotju s splošnim trendom evropske migracijske in azilne politike v 2021. **Nadaljevali so se utrjevanje številnih meja, nasilna brezpravna vračanja beguncev ter splošno sprejemanje smrti in mučenj na mejah kot sprejemljivih za odvrčanje nezakonitih migracij.**

Rasizem: Evropo je zaznamoval tudi **porast rasizma, usmerjen proti temnopoltim, muslimanom, Romom in Judom**. V nekaterih državah se je pojavilo gibanje, ki nasprotuje *Black Lives Matter*.

Pravice žensk in pravica do varnega splava: Tudi pravice žensk so bile v Evropi leta 2021 pogosto ovirane, in to ne le zaradi negativnega vpliva pandemije na socialne in ekonomske pravice žensk in zaradi konzervativnega vetra, ki je s talibanskim prevzemom oblasti zajel srednjo Azijo. **Največje politično nazadovanje se je zgodilo na Poljskem, kjer so skoraj povsem prepovedali splav, pa tudi v Turčiji, ki je odstopila od prelomne mednarodne pogodbe o boju proti nasilju nad ženskami (Istanbulske konvencije).**

Podnebna kriza: Evropa tudi na podnebnem področju ni izpolnila pričakovanj. **Njeno soočanje s podnebno krizo v letu 2021 lahko označimo za neuspešnega, saj ni sprejela potrebnih ciljev za zmanjšanje emisij.**

Konflikti in vojne: Po vsem svetu so izbruhnili novi in nerešeni konflikti, v katerih je najbolj trpelo civilno prebivalstvo. Te so bili razseljeni, ubiti, žrtve spolnega nasilja ... Države, ki se že tako spopadajo s hudo krizo, so se znašle na robu preživetja. Neodzivnost mednarodne skupnosti in pomanjkanje odgovornosti vplivnih držav sta še dodatno utrdili pot ruski invaziji na Ukrajino, ki grobo krši mednarodno pravo.

(T. P.)

Foto: Tone Stojko

Protesti, na katerih je policija uporabila solzivec, plinske naboje, vodni top, konjenico in policijske pse. Ljubljana, 5. oktober 2021.

SLOVENIJA V LETNEM POROČILU ZA 2021

Junija smo se razveselili dobre novice o spremembi opredelitve posilstva v skladu z modelom soglasja, decembra pa sprejetja zakona o dolgotrajni oskrbi. Zabeležili smo tudi številne napade na človekove pravice, med drugim uvedbo restriktivne begunske zakonodaje, slabšanje svobode medijev in omejevanje zbiranj z namenom protesta.

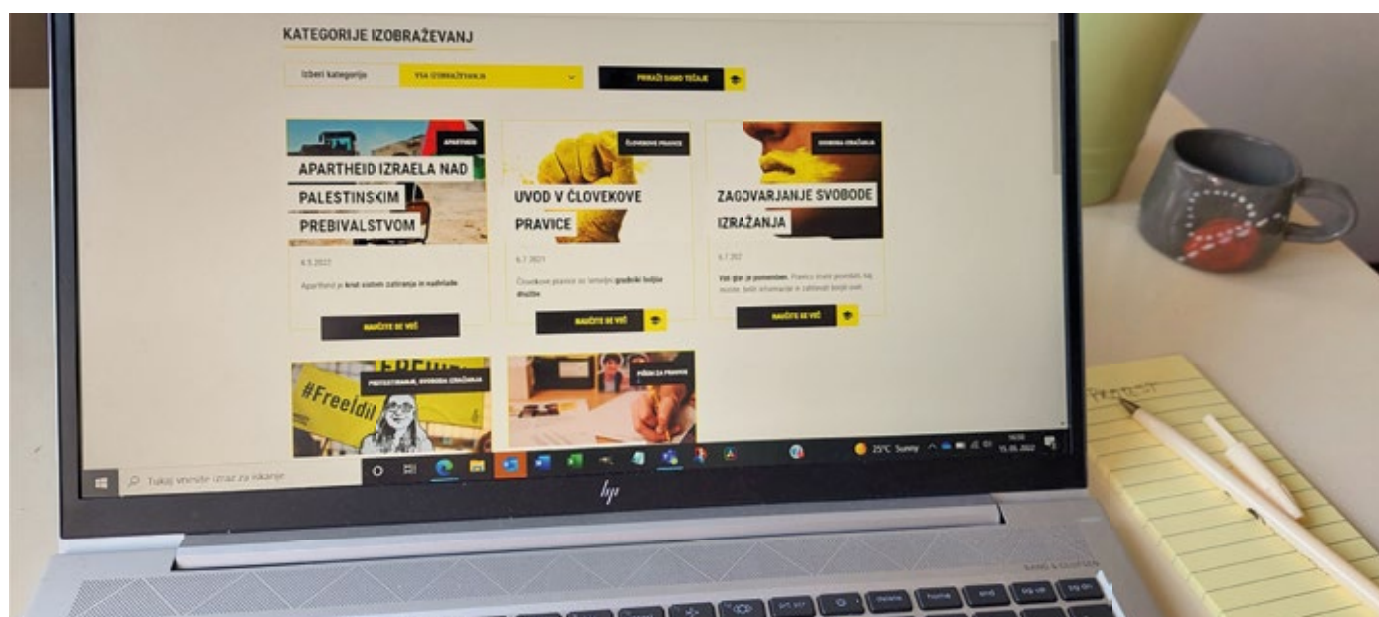
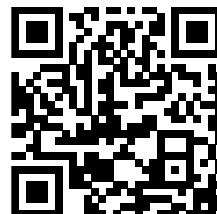
AKADEMIJA AMNESTY

»NE UČIMO SE ZA ŠOLO, AMPAK ZA ŽIVLJENJE«

TE BESEDE SENEKE DOBRO PONAŽORIJO, ZAKAJ JE AKADEMIJA AMNESTY POMEMBNA. VABIMO, DA SE VANJO »PODATE« NA SPLETU ALI V PREDAVALNICAH. UČILI SE BOSTE BREZPLAČNO.

Akademija Amnesty smo poimenovali naše izobraževalne aktivnosti, usmerjene v (mlade) odrasle, katerih namen je učiti o človekovih pravicah. Zakaj? Da bi se ljudje znali zavzeti zase in za svoje bližnje, pa tudi za ljudi na sploh, ne glede na to, od kod prihajajo.

- 1. Samostojno** se v svojem tempu učite na **akademija-amnesty.si**. Tam najdete spletne **tečaje** (www.akademija-amnesty.si/izobrazevanja), **kvize**, izobraževalne vsebine, podane v besedilih in video posnetkih.
- 2. V živo z drugimi: obšudijska dejavnost, predavanja.**
 - 2.1.** Z Amnesty se lahko na Univerzi v Ljubljani, na Fakulteti za družbene vede, učite na **obšudijski dejavnosti Človekove pravice v praksi** (4 kreditne točke).
 - 2.2.** Če poučujete na visokih ali višjih šolah, nas lahko povabite na gostujoče **predavanje**. Če študirate, lahko morda tako predavanje predlagate izvajalcu_ki predmeta.
- 3.** Sprotne informacije vam pošiljamo z **Aktivističnimi e-novicami** (predlogi za organizacijo ali pridružitve akcijam) in **E-novicami za predavatelje_ice** (za vse, ki jim pri pedagoškem, raziskovalnem, novinarskem ali drugem delu pridejo prav aktualni podatki s področja človekovih pravic – ali pa jih te teme preprosto zanimajo).

Vsebine na www.akademija-amnesty.si/izobrazevanja ves čas dopolnjujemo. Za opravljanje brezplačnih spletnih tečajev je potrebna registracija, ostale izobraževalne vsebine pa so na voljo brez registracije.

Udeleženka občudijske dejavnosti pred Fakulteto za družbene vede, kjer se je v okviru praktičnega dela dogovorila za postavitve osveščevalnih tabel z 10 koraki, s katerimi lahko pomagamo žrtvam nasilja, ki se nam zaupajo.

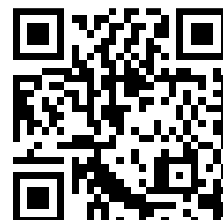
SPLETNI MULTIMEDIJSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER

Zakaj se učiti na akademija-amnesty.si? Ker je to lahko **podpora študiju in šolanju**, **obogatitev pedagoškega procesa** in **dodatno izpopolnjevanje** za zasebne ali službene namene (npr. za javno upravo, oblikovanje politik, nevladni sektor, socialno delo, novinarstvo ...).

Kaj je na voljo? Bogat vir znanja o človekovih pravicah, ki ga ves čas dopolnjujemo, v različnih oblikah: **spletni tečaji** (uvod v človekove pravice, pravica do protesta, svoboda izražanja ...), kvizi, video posnetki, predstavitve v obliki pdf, najpogostejša vprašanja in odgovori ...

Zakaj naj se odločim za spletni tečaj? Ker lahko tako izpopolnite svoje znanje z določenih področij človekovih pravic. Tečaji so brezplačni, z njihovim uspešnim opravljanjem pa si pridobite **certifikat**!

**NAROČITE SE NA
AKTIVISTIČNE E-NOVICE
IN E-NOVICE ZA
PREDAVATELJE_ICE.
PRIJAVA IN ARHIV:**

Na zaključnem srečanju prve generacije občudijske dejavnosti Akademija Amnesty: Človekove pravice v praksi v ljubljanski Cukrarni. Januar 2022.

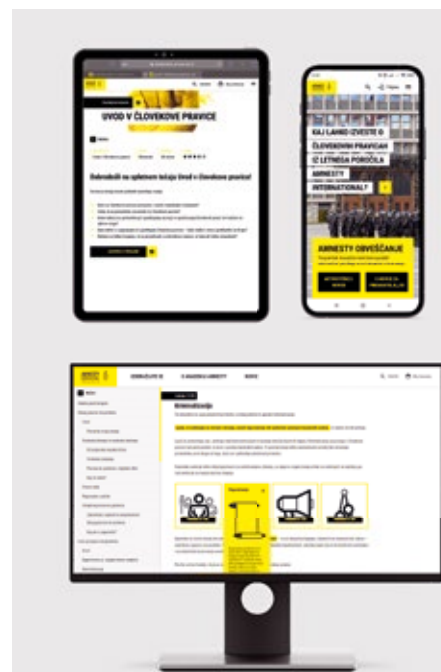

Donatella Rovera, višja raziskovalka kriznih razmer pri Amnesty International, je novembra 2021 med obiskom v Sloveniji na obštudijski dejavnosti Akademije Amnesty predstavila, kako Amnesty izvaja raziskave na konfliktnih območjih. Predavanje (v angleščini) je na voljo na kanalu YouTube; povezavo nanj ter na njena pogovora za Studio City in Val 202 najdete na www.akademija-amnesty.si/donatella-rovera.

Donatella je izjemen vir informacij; trenutno raziskuje vojno v Ukrajini. Na fotografiji na novinarski konferenci iz Kijeva 6. maja ob objavi najnovejšega poročila. Levo ob njej Oksana Pokalchuk, direktorica Amnesty International Ukrajina.

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Oblikovanje in izdelava spletnega mesta: Numo.

OBŠTUDIJSKA DEJAVNOST AKADEMIJA AMNESTY: ČLOVEKOVE PRAVICE V PRAKSI

V prvem semestru študijskega leta 2021/2022 smo v okviru Akademije Amnesty v sodelovanju s Fakulteto za družbene vede (FDV) na Univerzi v Ljubljani prvič izvedli obštudijsko dejavnost Akademija Amnesty: Človekove pravice v praksi. Vključenih je bilo 63 ljudi, med njimi 12 na izmenjavi Erasmus. Ker je bil velik interes med študenti iz tujine, smo obštudijsko dejavnost izvajali ločeno v slovenskem in angleškem jeziku.

Obštudijsko dejavnost sestavljajo vaje v predavalnici in samostojno praktično delo udeleženi, **prinaša štiri kreditne točke, na voljo je za vse študente ke ljubljanske univerze, fizično pa poteka na FDV. Jeseni 2022 nadaljujemo, vsi zainteresirani vabljeni k vpisu** (ob vpisu v višji letnik); za informacije se lahko obrnete tudi na akademija@amnesty.si.

Na obštudijski dejavnosti bomo tudi v prihodnje obdelovali aktualne teme, med njimi:

- Pravica do protesta • Izbrisani • Soglasje v spolnosti • Interspolnost • Pravice Romov
- Digitalni velikani (Google, Facebook ...) in človekove pravice • Kako izvajati uspešne globalne kampanje? • Kako Amnesty International izvaja svoje raziskave na terenu, vključno na konfliktnih območjih? • Okolje in človekove pravice • Apartheid ...

Odzivi vključenih v obštudijsko dejavnost so bili v veliki večini pozitivni. »Obštudijske dejavnosti sva se veselila ves teden,« smo zasledili v evalvaciji študentke in študenta iz Erasmus. Zlasti so udeleženke_c pohvalili raznolikost tematik in pa vključevanje tujih gostov_ij (mama posiljenega dekleta, Luan Pertl iz organizacije za pravice interspolnih oseb OIL, Živa Kavka Gobbo in Lidija Živčič iz Focusa, raziskovalka AI Donatella Rovera).

(M. N.)

Spremljajte Akademijo Amnesty na Facebooku in Instagramu (@akademijamnesty) ter kanalu YouTube (v iskalnik vpišite Akademija Amnesty ali pa kliknite neposredno povezavo z dna strani akademija-amnesty.si).

ALENKA HLADNIK, PROFESORICA FILOZOFIJE IN PSIHOLOGIJE VZGOJENA, DA ŠČITI PRAVICE ŠIBKIH

ALENKA HLADNIK JE PROFESORICA NA GIMNAZIJI IN SREDNJI ŠOLI RUDOLFA MAISTRA KAMNIK. NJENA PRVA LJUBEZEN ŠE IZ NAJSTNIŠKIH LET JE FILOZOFIJA, KI JO ŠE DANES, POLEG DRUGIH PREDMETOV POUČUJE. JE AKTIVISTKA IN RADA PODIRA PREDSDODKE.

Pravi, da nekaj let pred penzijo prekipeva od različnih zamisli in da je živ dokaz, da starejši niso za »staro šaro«. Z veseljem sodeluje v ženskem šolskem kolektivu, kjer pravi, da so dovoljena prav vsa mnenja in nore ideje, ki jih nato s pridom uporabljajo tudi pri pouku. Dodaja: »Morda se vam bo to zdelo čudno, a po desetletjih izključno moških sodelavcev je žensko sodelovanje pravo odkritje.«

Kako in kdaj se je začelo vaše sodelovanje z Amnesty International?

Leta se ne spomnim, a za AI vem že dolgo. V spominu mi je ostalo, da je vaše delavnice na šolo pripeljala profesorica Tatjana Brank Pečko, kolegica Mojca Krevs pa je v vzgojiteljskem programu pripravila veliko razstavo na temo otrokovih pravic. Kot šola smo nekako po naravni poti, bolj spontano kot načrtovano, tudi »padli« v Pišem za pravice. Samoumevno je bilo, da prispevamo nekaj apelov.

Kaj menite o naši Šoli človekovih pravic? Kaj se vam zdi najbolj koristno in kje vidite prostor za izboljšave?

Vse dobro. Vsakič, ko sem kaj potrebovala v zvezi s človekovimi pravicami, sem to našla pri vas: pripravljeno učno uro, metodo, video, slikovno gradivo ali prijazno oblikovano in skrajšano deklaracijo [človekovih pravic], pripravljeno za natis. Naj omenim še lepo oblikovane plakate za Pišem za pravice, ki jih polepim po šoli. Nekateri so še zdaj nalepljeni in morda utrjujejo tradicijo pisanja. Plakat z drevesom človekovih pravic visi v naši filozofski učilnici številka 66.

Prepričana sem, da bo vaša Šola človekovih pravic olajšala veliko zadrego vsem nam po srednjih šolah, ki bomo morali naslednje leto sproti izumljati, kako 35 ur novega predmeta aktivno državljanstvo vključiti kot obvezne izbirne vsebine, tj. zunaj urnika. Predmet je bil zastavljen zelo resno, kakor bi imeli zanj na voljo 70 ur pouka, zdaj pa se moramo zadovoljiti s pičlimi 35 urami obvezne izbirne vsebine. Ampak bolje nekaj kot nič. Obenem se tudi nadajam, da boste šolam priskočili na pomoč pri izpeljavi prvega dela predmeta, ki se nanaša prav na človekove pravice.

Kako se lotite vsakoletnega maratona pisanja apelov Pišem za pravice?

Preprosto, povabim kolegice in kolege k pisanju, da ugotovim, na koga lahko računam – včasih nas je manj, včasih več – vse napotim na vašo spletno stran, da se poučijo, za koga bomo pisali, nato naročim plakate in gradivo pri vas, plakate polepim po šoli, povabim k pisanju preko ozvočenja in nato decembra pišemo. Hkrati vse povabim tudi k podpisu vaših peticij.

Kaj vam pomenijo človekove pravice? Kako se za njih zavzimate?

Človekove pravice so civilizacijska pridobitev, ki ščiti šibkeje. Vzgojena sem bila tako, da sem vedno na strani šibkejših, ne mislim samo na družinsko vzgojo, ampak tudi na

Foto: Luka Kolnik

Alenka Hladnik na protestu v podporo Assangeu in svobodi medijev. 4. maj 2022, Ljubljana.

otroške knjige. Moja generacija se je socializirala skozi Piko Nogavičko in Winetouja, ki usmerjata na stran šibkejšega, uči, da je treba ceniti pravičnost ter prijateljstvo in se zavzemati za mir. Te otroške vrednote sem nadgradila in poglobila s filozofijo.

Danes se mi zavzemanje za človekove pravice zdi še zlasti pomembno zaradi vseprisotne digitalne tehnologije. Že zdaj ogroža našo individualnost in zasebnost, v prihodnosti pa bo najbrž kar z neposrednim nevronadzorom iz nas naredila kolektivne človeške mravlje, ki bodo ubogale oblast, marljivo delale in zapravlivo trošile. Zaradi takšnega fizičnega nadzora naših možganov bosta človeška avtonomija in kritično mišljenje nemogoča. Da, prihodnost vidim kot nočno moro, kot kombinacijo distopij Huxleyja in Orwella, Krasnega novega sveta in 1984.

Kako jih dijakom in dijakinjam predstavite? Na kakšen način jih motivirate?

Dijakom človekove pravice niso tuje, o njih so se učili v osnovni šoli, omenjajo jih pri različnih predmetih, poznajo njihovo zgodovino, vsaj v višjih letnikih. Nakljub temu je dejstvo, da med ljudmi, ne samo med dijaki, obstaja trdna vera, da se ničesar ne da spremeniti, da je svet takšen, kot je, da smo ljudje kruti, požrešna in pohlepna bitja in cilj posameznika je, da se skupaj s svojimi najožjimi družinskimi člani v tej vojni vseh proti vsem čim bolje znajde in jo skozi življenje čim bolje odnese. S svojo, tudi učiteljsko, držo dejavno nasprotujem temu prepričanju. Tudi s pisanjem apelov.

Katere vaše metode poučevanja imajo pri dijakih in dijakinjah najboljši odziv in bi jih priporočili tudi drugim učiteljem?

Učnih metod je veliko, nepregledno veliko in vsako obdobje ima svojo modo. Kot filozofinja prisegam na tradicionalne, ki učeče se aktivirajo skozi poglobljeno, analitično branje, tj. jih vpeljejo v dialog z besedilom, ki se mora zaključiti s pisanjem, tj. dialogom s samim sabo.

Že prej sem omenjala nevarnosti IKT [informacijsko-komunikacijska tehnologija]. Da moj strah ni pretiran, dokazuje tudi to, da je med covidom mnogo otrok in mladincev povsem prenehalo brati. Tega niti ne skrivajo več, saj so v oddelkih postali nebralci večina. Ko zazvoni konec ure, takoj izvlečejo mobilne telefone in če je mogoče, jih prižgejo tudi med uro. Zdi se mi, kakor da nenehno živijo v Skinnerjevi kletki, v kateri jih mobi takoj nagradi, ko ga vključijo. Seveda vemo, da ne berejo člankov ali knjig na zaslončkih.

Pri pisanju apelov pa so ogroženi posamezniki, ki jim je skupno dobro mar, predstavljeni v kratkih zgodbah, ki pritegnejo k pisanju. Na koncu kariere že razmišljam v smeri, da bi morda morali čim več graditi na zgodbah, ne samo pri literaturi. Morda zgodbe lahko tekmujejo z IKT, s slikami, ki so požrle besede. Morda bi se morali vrniti v čas mitov. Ne vem, morda.

Kakšen je vaš življenjski moto in kaj vsakodnevno sporočilo dijakom in dijakinjam?

K razsvetljenskemu motu »Upaj si misliti!« dodajam »Upaj si delovati!«.

Pogovarjala se je Taja Premk

Sodelujte z našo Šolo človekovih pravic

Če delate z mladimi, v formalnem ali neformalnem izobraževanju, vam lahko pridejo prav izobraževalne vsebine, ki jih brezplačno pripravljamo v Šoli človekovih pravic.

Spletno mesto sola.amnesty.si

Bogat vir brezplačnih gradiv, ki so vam lahko v podporo pri izvajanju pedagoškega procesa ter v vaših aktivnostih za opolnomočenje mladih.

Šolski novičnik

Naročite se na prejemanje našega novičnika in bodite redno informirani o aktualnih vsebinah Šole človekovih pravic:

**sola.amnesty.si/
mesecnik-sole-
clovekovih-pravic.html.**

Na kratko si lahko celotno ponudbo naše Šole človekovih pravic ogledate v katalogu: **sola.amnesty.si/katalog.**

Intervju si lahko preberete tudi na **sola.amnesty.si/intervjuji-s-pedagoskimi-delavci.html**, kjer najdete še nekaj drugih pogovorov.

NOČ KNJIGE 2022 IN ZAČETEK NOVEGA PROJEKTA

NA NOČI KNJIGE SMO BRALI Z 69 IZOBRAŽEVALNIMI USTANOVAMI; Z MLADIMI SE BOMO BORILI PROTI ŠKODLJIVIM STEREOTIPOM GLEDE SPOLA.

Ustvarjanje na OŠ Milojke Štrukelj Nova Gorica.

Izdelek iz OŠ Miška Kranjca Ljubljana.

Kotiček na OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova.

BEREMO ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

Vsako leto se ob svetovnem dnevu knjige, 23. aprilu, v Šoli človekovih pravic pridružimo praznovanju tega pomembnega dne. Takrat za učitelje_ice, ki si želijo popestriti svoje učne ure, izberemo dve knjigi na temo človekovih pravic, pripravimo pa tudi zanimiva izobraževalna gradiva, ki spodbudijo otroke k branju in razmišljanju o pravicah. Verjamemo, da je branje za otroke vseh starosti ključnega pomena, in upamo, da z našimi aktivnostmi skupaj z učitelji vsako leto otroke popeljemo v svet knjig, kjer domišljija ne pozna meja.

Letos smo v okviru projekta Noč knjige brali knjigi Pisma Tebi avtorice Nike Kovač in Mavrična ribica, na pomoč! avtorja Marcusa Pfisterja. Z nami je sodelovalo kar 68 osnovnih in srednjih šol ter en vrtec. Veseli smo, da je tokratno število prijavljenih šol največje do sedaj. To je dodatna spodbuda za prihodnje. Prejeli smo tudi že veliko vaših poročil in fotografij z utrinki vaših aktivnosti; najdete jih na sola.amnesty.si/novice/utrinki-noc-knjige-2022.

In ne pozabite na besede slavnega pisatelja Georgea R. R. Martina: »Kdor bere knjige, živi tisoč življenj.«

STOJ MI OB STRANI: BORIMO SE PROTI NASILJU NAD ŽENSKAMI IN DEKLETI

Maja 2022 smo začeli nov izobraževalni projekt Standy By Me, v katerem sodelujemo s sekcijami Amnesty iz Italije, Madžarske in Poljske, italijansko organizacijo Fondazione Bruno Kessler in univerzo iz Turina. Skozi izobraževanje in aktivizem mladih se bomo lotili boja proti nasilju nad ženskami in dekleti na spletu in v realnem življenju, pri čemer se bomo osredotočali na elemente tega, kar se razume kot toksična moškost (obnašanje, ki ni nujno vezano na moški spol), in s tem povezanih škodljivih stereotipov. Med drugim bomo pripravili priročnik, spletni tečaj in digitalno platformo z inovativnimi orodji za izobraževanje, opolnomočenje in akcijo, mladi pa bodo nosilci aktivnosti za spremembe oz. izboljšave.

**Funded by
the European Union**

Stop gender-bAsed violeNce by aDdressing masculinities and changing Behaviour of Young people through huMan rights Education
Grant Agreement: 101049386 —
StandByMe 2.0 — CERV-2021-DAPHNE

JAŠA REŽONJA JARC, VODJA EKIPE OD VRAT DO VRAT

»VESEL SEM, DA LAHKO S SVOJIM DELOM POMAGAM TUDI DRUGIM IN PRISPEVAM K BOLJŠEMU JUTRI. ZAHVALJUJEM SE VSEM ČLANOM ZA PODPORO, SAJ S TEM OMOGOČAJO DELOVANJE NAŠE ORGANIZACIJE.«

Zelo pomemben člen ekipe Amnesty so naši sodelavci, ki na terenu pridobivajo nove člane. Eden od njih je Jaša Režonja Jarc. Na projektu Od vrat do vrat je začel delati avgusta 2021. Sprva je delal kot rekruter v Mariboru, nato se je pridružil ljubljanski ekipi, kjer trenutno dela kot vodja ekipe.

Na kratko se predstavi. Kaj v življenju počneš?

Sem 19-letni študent ekonomije, trenutno stanujem v Ljubljani, prihajam pa iz Maribora. Poleg študija večino časa posvečam glasbi in fitnesu, s katerim se ukvarjam že mnogo let.

Kaj najrajši počneš v prostem času?

V prostem času se ukvarjam z glasbo in fitnesom. Glasbeno šolo sem začel obiskovati s petimi leti starosti, nato pa nadaljeval z igranjem klavirja, kitare in petja. Zadnjih nekaj let pa se osredotočam na glasbeno produkcijo. Pred tremi leti smo ustanovili tudi band »Code«, s katerim aktivno nastopamo v Mariboru. Poleg tega sem se začel pri trinajstih letih ukvarjati še s fitnesom, sčasoma sem začel tudi tekovati v raznih športih moči.

Na kratko opiši, kaj pravzaprav delaš za Amnesty.

Z ekipo se ob dogovorjeni uri dobimo na določeni lokaciji, se razdelimo v pare in pričnemo z delom. Pristopimo do vrat, pozvonimo in počakamo na odziv. Če je sogovornik zainteresiran, mu predstavimo organizacijo in naše projekte, če pa jim je je organizacija nato še bolj všeč, imamo s seboj tudi soglasja, s katerimi nam lahko nudijo denarno podporo. Na koncu se dobimo z ekipo, se pogovorimo in zaključimo z delom.

Imaš kakšno smešno anekdoto, ki se je pripetila na terenu?

Smešen dogodek s terena, ki se mi je najbolj vtisnil v spomin, je dan, ko je sodelavca za dve uri »ugrabila« babica. Kaj se je zgodilo? Gospa ga je povabila v stanovanje, da ji podrobneje predstavi našo organizacijo, nato pa založila ključke vhodnih vrat. Našla sta jih šele po dobrih dveh urah.

Kaj ti predstavlja največji izziv pri delu?

Največji izziv pri delu so dnevi, ko se ti ne ljubi oziroma si zaradi kakšnih okoliščin slabše volje in tako nekako s težavo najdeš motivacijo do dela. Ampak v takih dneh ti velikokrat pomagajo super sodelavci in te spodbudijo, da uspešno končaš delovni dan.

Kaj ti pomenijo človekove pravice? Kaj te je prepričalo, da si se prijavil na delo za Amnesty?

Omogočanje pravičnosti in enakih okoliščin za vse. Na kratko – delo pri Amnesty nudi odličen zaslužek in fleksibilen urnik, tako da lahko delo kombiniram z ostalimi aktivnostmi. Naknadno pa spoznaš tudi super sodelavce in kolektiv.

Pogovarjala se je Eva Štangelj.

Jaša Režonja Jarc, vodja ekipe Od vrat do vrat.

TUDI TEBE ZANIMA DELO NA TERENU?

Trenutno iščemo okrepitev za našo ekipo sodelavcev, predvsem študente/ke. Tvoja naloga bo iskanje novih članov. Delo poteka v popoldanskem času (4 ure) na različnih lokacijah v Ljubljani.

Želiš izvedeti več? Pošlji prijavo na d2d.lj@amnesty.si.

Celoten intervju si lahko preberete na:
www.amnesty.si/jasa-rezonja-jarc-intervju

Protestni shod za svobodo Juliana Assangea na Trgu republike v Ljubljani, 4. maja 2022.

ASSANGE GROŽNJA SVOBODI MEDIJEV PO VSEM SVETU

JULIAN ASSANGE ŽE VRSTO LET NA OČEH MEDNARODNE JAVNOSTI DOŽIVLJA PREGANJANJE, POVEZANO Z NJEGOVIM DELOVANJEM ZA WIKILEAKS.

Jabolko spora zadeva objavo razkritih dokumentov, ki so vključevali informacije o morebitnih vojnih hudodelstvih, storjenih s strani ameriške vojske. Namesto da bi ameriška vlada te navedbe raziskala in poskrbela za kaznovanje storilcev, je vložila obtožnice proti Assangeu. To je povsem absurdno, saj je Assange naredil to, kar pač počnejo raziskovalni_e novinarji_ke: razkril informacije, ki so v javnem interesu.

Po nekaj letih sodnega odločanja o tem, ali ga bo Združeno kraljestvo (ZK) izročilo ZDA, je žal spomladi letos sodišče dovolilo izročitev. Naslednji korak je, da to potrdi (ali ne) še notranja ministrica ZK. Njena odločitev je bila pričakovana sredi maja, a je do priprave revije za tisk še nismo dobili. Spremljajte amnesty.si za naš odziv, ko bo znana odločitev.

V Amnesty že ves čas trajanja postopkov pozivamo ZDA, da opustijo obtožbe zoper Assangea. ZK pa, naj ga ne izroči, saj bi bil v ZDA v nevarnosti mučenja ali slabega ravnanja. Dolgotrajne samice, ki jih uporabljajo v ameriških zaporih z največjo stopnjo varovanja, so kršitev prepovedi mučenja. Ne glede na to, kaj narediš, mednarodno pravo določa, da ne smeš biti podvržen_a mučenju.

Ne glede na to je sodišče ZK dovolilo izročitev na podlagi pisnih zagotovil ZDA, da Assangea, sicer avstralskega državljan, v primeru izročitve ne bodo namestili v zapor z najvišjo stopnjo varnosti ali zanj uporabljali posebnih upravnih ukrepov. V Amnesty menimo, da diplomatska zagotovila ne zadoščajo; še posebej smo kritični, ker so si ameriške oblasti že vnaprej pridržale pravico, da od teh zagotovil potencialno odstopijo.

Več: www.akademija-amnesty.si/kaj-se-dogaja-glede-assangea.

Foto: Janez Zalaznik

Protest za zaščito pravice do splava v ZDA. 6. maj 2022, Pariz.

Foto: Bruno Fert

ZDA: VRHOVNO SODIŠČE SE JE LOTILO ROE PROTI WADE

PO SKORAJ 50 LETIH GROZI, DA BODO V ZDA NA ZVEZNI RAVNI ODPRAVILI PRAVICO DO SPLAVA.

Vrhovno sodišče v tej državi je menda (v času pisanja tega članka je to še neuradna informacija) odpravilo odločitev Roe proti Wade iz leta 1973. S to zgodovinsko sodbo je takrat vrhovno sodišče razsodilo, da ameriška ustava ščiti pravico noseče ženske, da naredi splav.

Tako kaže, da je bila »uspešna« desetletja dolga sovražna kampanja proti ženskam, namenjena odpravi te pomembne pravice. Po mnenju Amnesty gre za rasistično in razredno zaznamovano odločitev, ki bo nesorazmerno bolj prizadela temnopolte in revnejše ženske.

Podatki dosledno kažejo, da se z omejevanjem dostopa do splava poveča število smrti, ker so ga noseče osebe prisiljene opravljati v nevarnih okoliščinah. To je tako kršitev pravice do življenja kot tudi prepovedi mučenja.

ZAKAJ SE V AMNESTY INTERNATIONAL BORIMO ZA PRAVICO DO SPLAVA?

- Omejevanje dostopa do splava tega ne prepreči, naredi ga le manj varnega.
- Skoraj vsako smrt in poškodbo zaradi nevarnega splava je mogoče preprečiti.
- Kriminalizacija ali omejevanje splava preprečuje zdravnikom_cam zagotavljanje osnovne zdravstvene oskrbe.
- Splava ne potrebujejo le cispolne ženske in dekleta. Vsaka oseba, ki lahko zanosi, ima pravico do splava.
- Kriminalizacija splava je oblika diskriminacije.
- Dostop do varnega splava je človekova pravica.
- Odločitve glede nosečnosti in splava neposredno vplivajo na celotno področje človekovih pravic.

Gradbeni delavec v Katarju.

FIFA NAJ NAMENI NAJMANJ 440 MILIJONOV DOLARJEV ZA ODŠKODNINE DELAVCEM MIGRANTOM

ŠEST MESECEV PRED ZAČETKOM SVETOVNEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA V KATARJU SMO V AMNESTY INTERNATIONAL FIFO PONOVO POZVALI, NAJ POPRAVI KRIVICE DELAVCEV, KATERIH PRISPEVEK ZA SVETOVNO PRVENSTVO JE NEPRECENLJIV.

Leta 2010 je Fifa Katarju dodelila gostitev svetovnega nogometnega prvenstva, ne da bi pri tem postavila kakšne zahteve za izboljšanje pravic delavcev. Fifa si je preprosto zatiskala oči pred sistematičnimi zlorabami delavskih pravic in izkoriščanjem: da delavci niso plačani, številni izgubijo življenja, nekateri so žrtve prisilnega dela

Zato Amnesty Fifo poziva, naj nameni vsaj 440 milijonov dolarjev za odškodnine več sto tisočim delavcem migrantom, katerih pravice so bile med pripravami na svetovno prvenstvo odrinjene na stran in pozabljene. Glede na to, da Fifa računa na šest milijard dolarjev dobička, je to povsem izvedljivo.

K izplačilu odškodnin smo maja 2022 skupaj z drugimi organizacijami za človekove pravice in navijaško skupino pozvali v pismu predsedniku Fife Gianniju Infantinu. Izpolnitev naših zahtev in sprejetje ukrepov, ki bi zagotavljali, da se takšne zlorabe ne bi ponavljale, bi bila velika prelomnica.

Ilustracija Amnesty International proti smrtni kazni.

SMRTNA KAZEN V LETU 2021

V 2021 JE BILO IZVRŠENIH NAJMANJ 579 USMRTITEV V 18 DRŽAVAH, KAR JE 20 ODSOTKOV VEČ KOT LETO PREJ.

To kaže poročilo o statistikah smrtne kazni po svetu, ki ga vsako pomlad objavi Amnesty. V letu 2021 smo zabeležili zaskrbljujoč porast tako izvršenih usmrtitev kot izrečenih smrtnih obsodb. Na drugi strani pa so na področju prepovedi smrtne kazni v nekaterih državah vidni pozitivni znaki za globalno odpravo te krute kazni (Sierra Leone, Kazahstan, Papua Nova Gvineja, Malezija, Gana).

V Iranu so izvršili najmanj 314 usmrtitev (v primerjavi z najmanj 246 leta 2020), kar je največ po letu 2017. Deloma je bila to posledica izrazitega povečanja usmrtitev za zločine, povezane z drogami. To predstavlja očitno kršitev mednarodnega prava, ki prepoveduje uporabo smrtne kazni za splošna kazniva dejanja (razen kaznivega dejanja naklepne umora). Tudi Savdska Arabija je več kot podvojila število usmrtitev. Marca 2022 so v enem samem dnevu usmrtili 81 ljudi.

Sodniki so v 56 državah izrekli najmanj 2052 smrtnih obsodb. To je skoraj 40 odstotkov več kot leta 2020, z velikim porastom v državah: Bangladeš (v 2021 najmanj 181, predlani najmanj 113), Indija (144, predlani 77) in Pakistan (vsaj 129, predlani najmanj 49).

Zabeležene smrtne obsodbe in usmrtitve ne vključujejo na tisoče ljudi, za katere Amnesty International meni, da so bili obsojeni na smrt in usmrčeni na Kitajskem, v Severni Koreji in Vietnamu. Zaradi tajnosti in omejenega dostopa do informacij za te tri države dejanskega stanja ni bilo mogoče natančno preveriti.

Več: www.amnesty.si/smrtna-kazen-2021.

ZMAGA ČLOVEKOVIH PRAVIC JE ZMAGA ZA VSE LJUDI

ČLOVEKOVE PRAVICE SO V TEH NEMIRNIH ČASIH VSAKODNEVNO TEPTANE, KRŠENE IN POZABLJENE. KLJUB TEMU SMO SE V ZADNJEM ČASU RAZVESELILI TUDI DOBRIH NOVIC, KI SO DOPRINESLE K IZBOLJŠANJU ŽIVLJENJ POSAMEZNIKOV, ŠIRŠE SKUPNOSTI IN DRUŽBE KOT CELOTE.

PRAVICA DO (VARNEGA) SPLAVA

V svetu smo na vsakem koraku priča krčenju pravic žensk. Poljska vlada je v letu 2020 skoraj v celoti prepovedala splav, sedaj pa je ta temeljna ženska pravica ogrožena tudi v ZDA.

Kljub temu smo se na področju ženskih pravic februarja letos razveselili dekriminalizacije splava v **Kolumbiji**, ki je sledila vzoru Argentine in Mehike. **Amnesty International pa se bo za pravico do splava v Južni Ameriki borila, dokler ta ne bo zagotovljena vsem osebam na tej celini.** Tudi na **Slovaškem** so politiki čarke novembra lani zaščitili pravico do splava in predlog, ki bi omejil dostop do varnega splava, zavrnili. Tak restriktiven zakon so na Slovaškem poskušali sprejeti že tretjič.

DOBRA NOVIC ZA LGBTIQ+ SKUPNOST

Kuvajtsko ustavno sodišče je februarja razveljavilo zakon, ki kriminalizira »posnemanje nasprotnega spola«. Ugotovilo je, da krši ustavo. Ta namreč zagotavlja osebno svobodo. **V Amnesty smo ob tem pozvali, da morajo kuvajtske oblasti nemudoma ustaviti samovoljne aretacije transspolnih oseb ter odpraviti vse obtožbe in obsodbe, ki so bile zoper njih izrečene na podlagi tega transfobnega zakona.**

PONOVO NA SVOBODI

Bernardo Caal Xol je bil 24. marca 2022, po več kot štirih letih zapora, izpuščen, in sicer zaradi lepega vedenja. Zanj smo pisali na Pišem za pravice 2021. Okoljevarstvenik in borec za pravice staroselske skupnosti ne bi smel v zaporu preživeti niti enega dne.

Prav tako smo se razveselili novice iz Južnega Sudana, kjer je višje sodišče 22. marca 2022 odločilo, da bo izpustilo **Magaija Matiopa Ngonga**. Spomnimo, Magai je bil 15-letni srednješolec, ko so ga 14. novembra 2017 obsodili na smrt z obešanjem. Sodišče ga je obsodilo za umor, čeprav je zatrjeval, da je bila nesreča. V zaporu je preživel dve leti in osem mesecev, od tega dve leti in en mesec kot otrok. Bil je del akcije Pišem za pravice 2019.

Iz zapora je bila 24. januarja 2022 izpuščena tudi zagovornica človekovih pravic in borka proti smrtni kazni v Iranu **Atena Daemi**. V akciji Pišem za pravice leta 2018 smo tudi v Sloveniji pisali za njo in v peticiji pozivali iranske oblasti, naj jo izpustijo. Na sojenju leta 2018, ki je trajalo le 15 minut in v katerem so bile upoštevane lažne obtožbe, je bila Atena obsojena na sedem let zaporne kazni. Zaradi svojega miroljubnega aktivizma je morala za zapahi preživeti pet let svojega življenja.

Foto: Izzi Plascencia / Amnesty International Mexico

Demonstracije za legalizacijo splava v Mehiki.

Foto: Arny Matzir

Bernardo Caal Xol ponovno v objemu svojih najbližjih.

Foto: Amnesty International

Magai Matiopa Ngong med obiskom pisarne Amnesty International v Keniji.

Več dobrih novic: www.amnesty.si/dobre-novice.

NA POTI OB ŽICI 2022 O IZOBRAŽEVANJU O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

PO DVEH LETIH PREMORA, KI NAM GA JE VSILILA KORONA, SMO LAHKO SPET NA NAŠIH INFORMACIJSKIH TOČKAH OB ROBU PRIREDITVE POT OB ŽICI NAGOVARJALI LJUDI.

Letošnja tema je bila izobraževanje o človekovih pravicah in v tem duhu smo obarvali tudi preko 100 osveščevalnih tabel, ki smo jih za teden dni okoli dneva te majske prireditve namestili po več kot 30 kilometrov dolgi trasi poti. Na stojnicah smo pohodnice_ke povabili k reševanju treh spletnih kvizov in jim predstavili še vse drugo, kar najdejo na spletnem mestu Akademije Amnesty. Tekoške trojke pa so bile prehitre, tako da upamo, da bodo same obiskale akademija-amnesty.si.

Zatopljeni v reševanje izobraževalnih kvizov na akademiji-amnesty.si.

NA DRUŽBENIH OMREŽJIH AKADEMIJE AMNESTY INFORMACIJE ZA AKCIJE

**INFORMIRAJ SE – ANAGAŽIRAJ SE – SPREMENI!
TAK JE MOTO AKADEMIJE AMNESTY. PROSIMO, SLEDITE NAM!**

SKUPAJ SMO PISALI ZA PRAVICE LJUDI

ODKAR SMO LANSKO JESEN IN ZIMO PRIDNO PISALI SOLIDARNOSTNA PISMA IN APELE PREDSTAVNIKOM OBLASTI S POZIVI ZA SPREMEMBE, SMO SE RAZVESELILI ŽE LEPEGA ŠTEVILA DOBRIH NOVIC, TUDI IZ SLOVENIJE.

Rešena življenja ljudi, spremembe zakonodaje, izboljšanje pravic zatiranih skupnosti, pomoč ljudem v stiski – to je tisto, kar nam daje nov zagon za naše delo in kar nas vodi, da v našem boju za boljši jutri vztrajamo. Verjamemo, da lahko skupaj spremenimo svet na bolje in vplivamo na usode ljudi, ki so jim kršene človekove pravice. Poleg mednarodnih dobrih novic akcije Pišem za pravice, ki si jih lahko preberete na strani 24, vam tokrat predstavljamo izboljšave in spremembe, ki jih je kampanja prinesla ljudem v Sloveniji.

PO 30 LETIH OPRAVIČILO V IMENU DRŽAVE

Na Pišem za pravice 2021 smo slovenskega predsednika Boruta Pahorja pozivali k opravičilu izbrisanim v imenu države. 25. februarja na 30. obletnico izbrisa se je naša dolgoletna zahteva uresničila. V Amnesty Slovenija smo se tega zelo razveselili, hvaležni pa smo tudi vsem, ki ste bili del naše akcije in vsem, ki ste bili del dolgoletnega boja za popravilo krivic izbrisanim. Več o opravičilu si lahko preberete na straneh 9, 10 in 11.

Ilustracija, ki so jo učenci_ke OŠ Šturje Ajdovščina ustvarili v znak solidarnosti z Rung (to v slovenščini pomeni mavrica), ki ji na Tajskem zaradi udeležbe na protestu grozi zaporna kazen.

Fototrinec akcije iz Šolskega centra Srečka Kosovele.

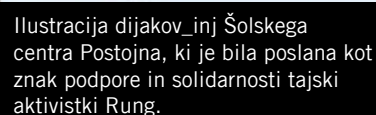

Članek o pišem za pravice v reviji za mlade Moj planet.

Z Društvom svetovalnin delavcev Slovenije smo v skupni peticiji, vključeni v Pišem za pravice 2021, šolsko ministrico, dr. Simono Kustec, pozvali, naj takoj v okviru protikoronskih ukrepov zaposli več svetovalnih delavk in delavcev ter jim zagotovi strokovno usposabljanje. Zahtevali smo tudi, da se urgentno spremeni normative, da bodo te zaposlitve ostale trajne. Veseli smo, da je tudi to naše prizadevanje že prispevalo k oprijemljivemu učinku – oblasti so omogočile trajne nove zaposlitve znotraj sistema srednjih šol in začasne nove zaposlitve v višini 0,6 zaposlenega na osnovnih šolah. Četudi v te ukrepe niso vključeni vrtci in so zaposlitve v osnovni šoli mogoče le za določen čas, gre za korak naprej.

V Amnesty Slovenije pozdravljamo, da je Slovenija decembra 2021 končno dobila zakon o dolgotrajni oskrbi. Zanj smo si, skupaj z drugimi, v zadnjih letih prizadevali tudi mi, med drugim tudi s peticijo Naj bo starost lepa. Ta je bila del Pišem za pravice 2019 – aprila 2021 smo na zdravstveno ministrstvo poslali 7878 zbranih podpisov.

Pomemben del mednarodne akcije Pišem za pravice je sodelovanje z otroki, ki ta čas v letu izkoristijo za pisanje pisem in ustvarjanje solidarnostnih sporočil. Tudi v lanskem letu se je naši akciji pridružilo veliko število šol – tokrat jih je sodelovalo kar 44 osnovnih in srednjih šol. Spoznali so zgodbe posameznikov_c in skupin, ki so bili del maratona pisanja pisem. Za pedagoške delavce_ke smo v naši Šoli človekovih pravic pripravili izčrpna, zanimiva in poučna gradiva. Upamo, da smo z njimi otrokom približali tematike človekovih pravic in v njih vzbudili željo po tem, da se za svoje in pravice drugih borijo in zavzemajo.

O Pišem za pravice 2021 so poročali v oddaji Infodromu na Televiziji Slovenija; obiskali so Osnovno šolo Miška Kranjca: prispevek si lahko ogledate na sola.amnesty.si/pisem-za-pravice-2021-fotografije. Članek pa so objavili tudi v reviji Moj planet.

ZBOR ČLANOV AI SLOVENIJE 2022!

POTEKAL BO 29. SEPTEMBRA 2022. OMOGOČENA BO UDELEŽBA NA DALJAVO, V ŽIVO BO POTEKAL V LJUBLJANI.

OKVIRNI DNEVNI RED

16.30–16.45 prihod/prijava in registracija

16.45–17.10 otvoritev zbora članov

17.10–19.45 vsebinsko in finančno poročilo za 2021, volitve organov, vsebinski in finančni načrt za 2022 in 2023

19.45–20.00 zaključek zbora članov

* Vsa gradiva bodo objavljena na www.amnesty.si/ zborclanov-2022. Ob prijavi, prosimo, navedite, ali želite gradiva prejeti tudi v tiskani obliki. Na zbor članov se prosimo prijavite že danes – do septembra vas bomo nanj še opomnili.

VOLITVE

Organa našega društva sta izvršni odbor in nadzorni odbor (več si lahko preberete na spletni strani www.amnesty.si pod zavihkom O nas).

KAKO SE LAHKO POTEGUJETE ZA MESTO V ORGANIH AIS?

Člane in članice AIS, ki bi želeli kandidirati za petčlanski izvršni odbor AI Slovenije (IO AIS) ali za mesto v nadzornem odboru, prosimo, da pošljete svoje nominacije sedanjemu IO AIS do 5 dni pred volitvami, torej do vključno 24. septembra 2022.

Članstvo v organih je prostovoljno in torej neplačano. Od kandidat in kandidatov pričakujemo zavzetost, odgovornost in aktivno sodelovanje. **Nominacije s kratkim življenjepisom in izjavo** pošljite na e-naslov izvršni-odbor@amnesty.si ali po pošti na Amnesty International Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana (s pripisom Za izvršni odbor – kandidatura).

KDO LAHKO GLASUJE?

Glasujete lahko tisti, ki ste naši člani (plačujete članarino) oziroma tisti, ki ste se letos včlanili še pred zasedanjem zbora članov in ste že poravnali članarino za leto 2022.

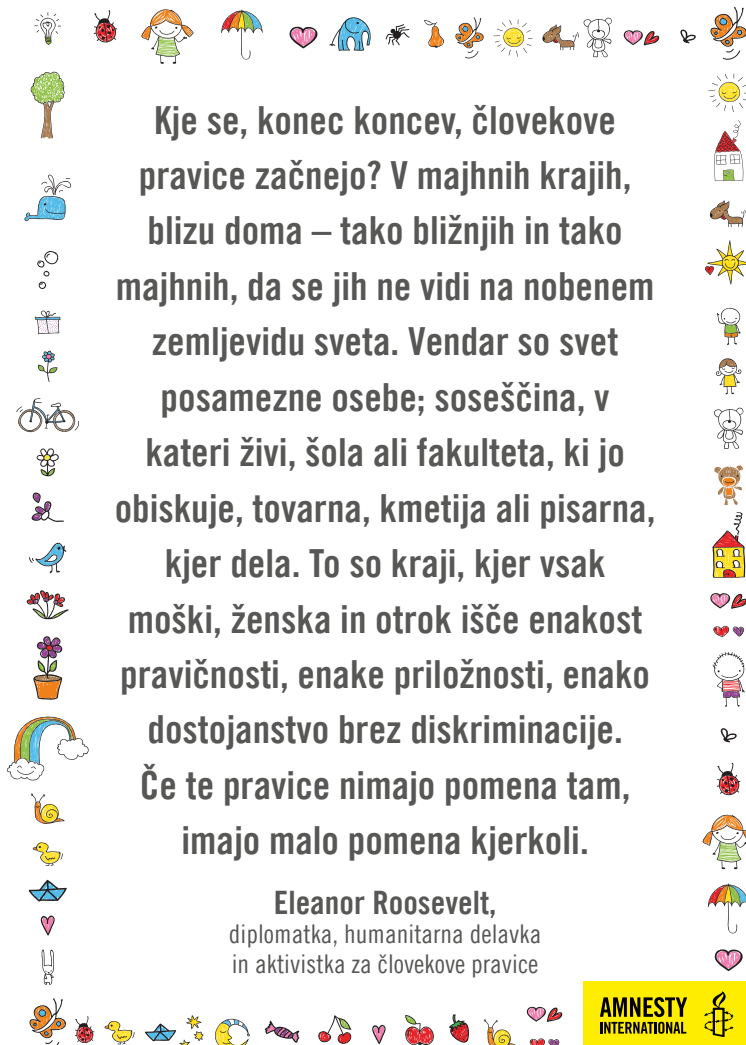
Ne glede na glasovalno pravico pa ste vsekakor vsi člani_ce in podporniki_ce vabljeni in dobrodošli, da se zbora članov udeležite.

GRADIVA bodo na voljo na www.amnesty.si/zbor-clanov-2022 od 15. septembra 2022.

IMATE KAKŠNA VPRAŠANJA GLEDE KANDIDATURE ALI ZBORA ČLANOV? Pokličite nas na 01 426 93 77 ali nam pišite na amnesty@amnesty.si.

POMEMBNO – PRIJAVA NA ZBOR ČLANOV:

Prosimo vas, da se na zbor članov prijavite. To lahko naredite z na tej strani objavljeno prijavnico ali po e-pošti na amnesty@amnesty.si (vključite vse podatke iz prijavnice in sporočilo naslovite s Prijava na zbor članov). **Prijavite se do 24. septembra 2022.**

Kje se, konec koncev, človekove pravice začnejo? V majhnih krajih, blizu doma – tako bližnjih in tako majhnih, da se jih ne vidi na nobenem zemljevidu sveta. Vendar so svet posamezne osebe; sosesčina, v kateri živi, šola ali fakulteta, ki jo obiskuje, tovarna, kmetija ali pisarna, kjer dela. To so kraji, kjer vsak moški, ženska in otrok išče enakost pravičnosti, enake priložnosti, enako dostojanstvo brez diskriminacije. Če te pravice nimajo pomena tam, imajo malo pomena kjerkoli.

Eleanor Roosevelt,
diplomatka, humanitarna delavka
in aktivistka za človekove pravice

AMNESTY INTERNATIONAL

Na zboru članov poročamo o naših dejavnostih, med drugim tudi o naši Šoli človekovih pravic. Ta je za vas pripravila ponatis plakata z mislijo Eleanor Roosevelt, ki ga lahko naročite na sola@amnesty.si.

PRIJAVNICA NA ZBOR ČLANOV

PRIJAVE DO 24. 9. 2022

Ime in priimek:

Naslov:

Telefon:

E-naslov:

☐ Gradiva mi pošljite samo v elektronski obliki.

Naslov za prijavo: Amnesty International, Dunajska 5, 1000 Ljubljana.

* Naslov potrebujemo v primeru, če boste želeli gradiva v tiskani obliki.